

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

במשך ימי חג הסוכות

שנת תשס"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תקל"א

תשית לראשו עטרת פז

בחדווא עילאה מאחלים אנו בזה קדם ידידינו עוז
השוקד על דלתי התורה ביוגיעה רבה, הלן בעומקה של הלכה

הרב הגאון רבי יהושע ב"ץ שליט"א

בן ב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

אשר זכה ומצא כדי יגיעתו ועמד על כור המבחן
על מקצוע גדול מתורתינו הק' - שו"ע או"ח ח"א
וידע להשיב על בריו החריפות גדול כאחד המורים

וברכותינו בזה צרופה שלאילנא רברבא יתעביד
ושיזכה ללמוד ולסיים שאר חלקי התורה
מתוך נחת והרחבת הדעת לתפארת בית אבותיו הק'
לאורך ימים ושנים טובות.

המאחלים ידיו

מ.צ.ז.

י.ה.ר.

להשיג אצל

מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.

Brooklyn N.Y. 11211

718.388.1751.#117

סוכות

ליל ב' דסוכות תשס"ט לפ"ק

ע"ש. ואכתי יש להצין למה בהציווי של המנוה נאמרו החסרין, צככת תשבו, ישצו צככת, ועל סכת מדבר נאמרה מלא, כי צככות הושצתי את צני ישראל. - עוד יש להצין, הלא ישצו צככות ארבעים שנה צמדבר, ולמה נקט רק כי צככות הושצתי את צני ישראל 'צהוציאי אותם מארץ מצרים', והוי ליה לכחוצ רצותא יותר, כי צככות הושצתי את צני ישראל ארבעים שנה צמדבר.

וגראדה דהנה כבר הקשה הטור

(א"ח סימן תרכה) הלא ילאנו ממצרים צחדש ניסן, ולמה נצטוינו לעשות סוכה צחדש השציעי. וכתב דצניסן הוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה ללל, ולא הימה ניכרת שעושהו למנוה, מה שאין כן צחדש השציעי הוא זמן גשמים, ויראה לכל שמנוה המלך היא עלינו לעשותה

הנה עיקר שמחת היום טוב התחילה צצית המקדש צליל שני של יום טוב. ויש להצין הלא ההלל והשמחה שמונה (סוכה מצ:), ולמה המתינו עד יום השני. וגם עטס מנוה יום טוב של סוכה צריכה ציאר, שנתקנה חג הסוכות על המנוה של סוכה, ולמה יתה יום ראשון שהוא מקרא קודש, ואקורה צמלאכה, ושאר הימים הם רק ימי חול המועד, הלא טעם היום טוב שיה לכולן, ומאי שנא יום ראשון משאר הימים.

הבתוב אומר, צככת תשבו צצעת

ימים, כל האזרח צישראל ישצו צככת, למען ידעו דורותיכם כי צככות הושצתי את צני ישראל צהוציאי אותם מארץ מצרים (ויקרא כג-מצ). וכבר דקדקו חז"ל (סוכה ו:): דתרי סכת חסרים אות וי"ו, וחדא מלא וי"ו, ודרשוהו על מספר הדפנות

וייש להוסיף נופך, כי לפי זה היו ישראל חסרים מהענני כבוד, מיום שצעה עשר בתמוז שעשו אז העגל, עד יום ט"ו תשרי. והנה עד יום הכיפורים היו שני פעמים ארבעים יום, שעלה משה למרום, וירד ציוס הכיפורים עם הלוחות השניות, ומאז נשאר עוד חמשה ימים צלי ענני הכבוד עד ט"ו תשרי, סך הכל שמונים וחמשה ימים כמספר סכ"ה. ולכן הוא חג הסוכות, שחזרה להם ענני הכבוד אחר מספר ימי סכ"ה שהיו חסרים ממנה.

ובזה יתיישב קושיית המפרשים, הלא הרבה נסים נעשו לאבותינו אז, ושלש מתנות ניתנה לישראל, מן ובאר וענן, ולמה עושין זכר לנס רק על הענני כבוד, ולא על המן והבאר (עיין בני יששכר תשרי י-יג). אך לפי מה שנתבאר אחי שפיר, דאין עושין זכר על ענס הנס של ענני הכבוד שנעשה אז לאבותינו, אלא על מה שנסתלקו הענני כבוד ושז חזרו, וזה לא היה אלא בענני הכבוד.

אמנם הא גופיה נריך ביאור, למה אין עושין זכר על ענס הדבר, אשר בסוכות של ענני הכבוד הושיב את בני ישראל בהויאם

ע"כ. וצסס הגר"א ז"ל כתבו ליישב, לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים, ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ציוס הכיפורים, ובמחרת יום הכיפורים, ויקהל משה את בני ישראל (שמות לה-א), וזה על מלאכת המשכן, זה היה צי"א תשרי, וכתיב (שמות לו-ג) והעם הביאו עוד נדבה צוקר צוקר, עוד שני ימים, הרי י"ג בתשרי, וצי"ד בתשרי נטלו כל חכם לצ ממשה את הזהב צמנין ובמשקל, וצט"ו התחילו לעשות, ואז חזרו ענני כבוד, ולכך אנו עושים סוכות צט"ו בתשרי ע"כ.

ובבושך חכמה (שמות כג-טז) כתב צזה לצאר דיוק בלשון הפסוקים, צפרשת משפטים (כג-טז), וכן צפרשת תשא (לד-כב), נקרא החג צסס 'חג האסיף', ורק בצדדים (טז-יג) הוא נקרא צסס 'חג הסוכות', מה פשר השני. לדברי הגר"א הדברים מצוארים, פרשת משפטים ופרשת תשא מתייחסות לזמן שקודם הלוחות השניות, ומכיון שאז טרם חזרו ענני הכבוד שהסתלקו לאחר חטא העגל, על כן טרם נקרא החג על שם הסוכות (שהן זכר לענני הכבוד), אלא רק 'חג האסיף' ע"כ.

ואת הדרך אשר ילכו בה, הרי שהכחוז מעיד צמפורש שגם אחר שעשו את העגל, בכל זאת לא נסתלקו העננים מעליהם. ואף צמד"ר (צמד"ר כ-יט) נאמר, אלא אפילו צאותה שעה (שאמרו אלה אלהיך ישראל) לא זו מחיבתך, לזה להן עניי כבוד ולא פסקו מהן המן והצאר, וכן הכחוז אומר (נחמיה ט) ואתה צרחמיך הרצים לא עשיתם כלה צמד"ר, עמוד הענן לא סר מעליהם יומם, הרי מפורש שנשאר עניי כבוד גם לאחר חטא העגל. וכחצ צטעמא דקרא (נחמיה ט) ליישב, שיש לחלק צין 'עניי כבוד' בכללותם, לצין עמודי הענן והאש לחוד, ומה שהכחוז מעיד הוא רק שעמוד הענן יומם ועמוד האש לילה, שנועדו להנחותם צדרך, הם לצדם לא הסתלקו גם לאחר חטא העגל, אצל ז' עניי הכבוד שחפפו עליהם מכל צדיהם ומעלה מטה (והיו רק לכבוד), קן הסתלקו לאחר החטא.

והגה מצואר צרש"י (צמד"ר י-לד) שצעה עננים כחוצים צמסעיהם, ארבעה מארבע רוחות, ואחד למעלה ואחד למטה, ואחד לפניהם, מנמיך את הגצוה ומגציה את הנמוך והורג נחשים ועקרצים (ספרי י-לד) ע"כ. ולפי

ממצרים. וצריכיך לומר, כי על העצם הטובה, הרי דברים כאלו יש לנו תמיד מאת ה', וכמו שאומרים צתפלה (צצרכה מודים) על נסיך שצכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שצכל עת, ואין צריך לפרוט זכר על טובה מיוחדת. ומה גם שאז התגלגלו נסים ונפלאות לישראל, עוד מעת שיצאו ממצרים צאותות ונפלאות, עשר מכות וקריעת ים סוף. אצל עיקר הזכרון הוא על כח התשוצה, שחטאו צחטא העגל, עד שהמלך צמסצו נרדי נתן ריחו, ועצור זה נסתלקו הענני כבוד, וצומן קט קצר תיקנו צצר הכל, עד שחזרו הענני כבוד, על זה עושין זכר, לזכור תמיד כח התשוצה, שיכולין לתקן מעוות, גם צחטא של עצודה זרה.

אמנם על מה שכתב הגר"א שצשישראל עשו את העגל נסתלקו ענני הכבוד, הקשו מפסוק מפורש צנחמיה (ט, יח-יט) אף כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אשר העלוך ממצרים ויעשו נאות גדולות, ואתה צרחמיך הרצים לא עזבתם צמד"ר, את עמוד הענן לא סר מעליהם ציומם להנחותם צהדרך, ואת עמוד האש צלילה להאיר להם,

ברחמיך הרבים לא עזבתם צמדבר, את עמוד הענן לא סר מעליהם. ולכן יוס זה הוא מקרא קודש, ואין צו חול כלל. אבל שאר ששת הימים המה רומזים על שאר ששת העניים, אשר המה נפגמו על ידי החטא ונסתלקו מישראל, על כן אין קדושתם צמילואם, והמה ימי חול המועד, מעורבים גם בדברים של חול.

ובבואר צמפרשים, דסוכות הוא זמן שמחתינו, כי זהיות שציוס הכיפורים מחלו עונותיהם של ישראל, ויאלו זכיס וטהורים מכל החטאים, לפני ה' טטהרו, על כן אנו שמחים וטובי לצב על חסד ה' עמנו. ולכאורה הוי להו לקצוע השמחה על מחרת יוס הכיפורים תיכף. אך כדי שיתאמת לנו גודל כח התשובה, אשר דבר זה ראו צחוש כל ישראל אז צימים ההם, שבשעת החטא נסתלקו הענני כבוד, ואחר התשובה צאו שוב חזרה, על כן צבוא חג הסוכות, למען ידעו דורותיכם כי צסוכות הושבתי את צני ישראל צהוליאית אותם מארץ מצרים, אשר אז חזרו ענני הכבוד אחר החטא, על כן הזמן הזה דייקא הוא זמן שמחתינו על מחילת העונות של יוס הכיפורים. - וכיון שהשמחה הוא

זה צהוליאם ממצרים הושיצם ה' בשבעה ענני כבוד, ובשעת החטא נחסר מהם ששה עננים, ונשארו רק צאחד לפנייהם להנחותם הדרך, וציוס ט"ו תשרי חזרו גם ששה עננים הללו. ועל זה אנו עושים זכר, שהיו חסרים שש ענני כבוד וחזרו אז. והו צסכת תשצו שבצעת ימים, סכת חסר ו', לעשות זכר על הסכת ענני הכבוד שחסרו מהם שש שבצעת החטא, וחזרו אז, וכל האזרח צישראל ישצו צסכת חסר ו'. כי הסוכות שאנו יושבים צהם היום המה זכר על מה שהיה חסר אז ו' וחזרו ציוס ההוא. למען ידעו דורותיכם כי צסכות מלא ו' הושבתי את צני ישראל צהוליאית אותם מארץ מצרים, שבצעת יליאתם היו כל שבצעה ענני הכבוד, והיו הסוכות 'מלא ו', אבל אחר יליאתם נרדי נתן ריחו, והיו חסרים ו', והו חזר להם ציוס ט"ו תשרי, ועל זה אנו עושים הזכר.

והנה אנו עושין זכר לנס שבצעה ימים, ונראה דזה לרמז על שבצעת ענני הכבוד שהקיפס צמדבר, וכל יוס רומז על אחד מהם. ויוס הראשון הוא זכר על הענן שהלך לפנייהם להנחותם צדרך, אשר ענן זה לא נפגם גם שבצעת החטא, ואתה

סכ"ה, שני חדשים ומחנה אחר החטא, כבר נתקן הכל, וחזרו הענני כבוד לישראל, מזה נתקררה דעתו, כי יתקן לתקן הכל גם בקולר זמן, ואז יופטר מיסוריו.

והנה דרשות חסם סופר (לסכות כט.) כתב גם כן מעלמו כמו הגר"א בטעם שעושין זכר לענני כבוד בט"ו תשרי, שאז נתקן החטא העגל. אבל יש דדבריו שינוי קצת, שכתב שהחוטאים צעגל נפלטו מענני הכבוד, וכנגמרי נדבות המשכן קלט הענן אותם שכבר פלט ע"ש. והיינו שלדעת הגר"א הסתלקו כליל הענני כבוד מישראל צגלל החטא. ולדרכו של החסם סופר לא נסתלקו העננים, אלא שהחוטאים צעגל הם נפלטו ממנו. וממילא לא קשיא מפסקי נחמיה שנאמר, את עמוד הענן לא סר מעליהם והצן. (ועיין עוד שם לסכות ג:).

על מחילת העונות אשר זה נתגלה לעין כל בהחזרת הענני כבוד, וזה היה בהשגש ענני כבוד שנסתלקו, על כן קצעו עיקר השמחה מיום שני והלאה, כי הימים הללו הם מכוונים נגד שש ענני הכבוד שחזרו כאשר נמחל להם העון.

ובזה יש לבאר המדרש, לא נתקררה דעתו של איוב, עד שראה צסכת צסכת צסכות. כי הנה איוב היו ימיו מלאים לער ויגון, והלדיק עליו את הדין, כי אין יסורין צלא עון (צצח נה.), וכל זה צא עליו לזכרו מפגם חטאיו. והיה מנטער צעלמו מתי יוכל לתקן חטאיו ויופטר מיסוריו. וכאשר ראה צסכת צסכת צסכות, שניתנה מנות סוכה לזכור על גודל כח התשובה, שמתחלה ישצו צסכות מלא ו', ושצ נעשה סכת חסר ו', שעל ידי החטא חסרו שש ענני הכבוד. וצזמן קצר של מספר ימי

ליל ג' דסוכות תשס"ט לפ"ק

אינם על עצם הטובה של הענני כבוד, אלא על מה שצחטא העגל נסתלקו מישראל, וחזרו ציום ט"ו תשרי, שאז

הנה כבר דברנו אחרמול דדברי הגר"א והחסם סופר שכתצו, דטעם מנות סוכה זכר לענני הכבוד,

מאי טעמא אין יוצאין צמנה של
 זכורים שאינו נאכל בכל מושבות, או
 שאינה נאכלת באינות, וכל שלא ראוי
 לצוא לידי חמוץ אין יוצא ידי חובת
 מצה, מאי טעמא, וכי צמנים דקדקו
 להאכילם מצות שיכולים לצוא לידי
 חמוץ. והנה על פי קבלת חז"ל,
 אצרהם אצינו ע"ה אכל מצות, והאכיל
 למלאכים בפסח עוגות מצות (ב"ר
 מה-יב, מוצא בחוס' ראש השנה יא.), ולא
 היה לזכר שיעבוד ולא לגאולה. אך יש
 טעם נסתר נפלא ממנו שצאותן ז'
 ימים המקודשים נאכל מצות דוקא,
 כמו כהנים צמקדש כל השנה, ושיהיו
 דוקא על זה האופן, וטעמו לא נגלה
 להדיוטות, ואצרהם אצינו ע"ה השיג
 שרש המצוה וקיימה עד שלא ניתנה.
 ושוב כשנשתעבדו לפרעה צמנים,
 הוציאתם הקצ"ה צימים הקדושים האלו
 שהם כבר מקודשים מאז מעולם,
 ואכילת מצה הראויה בלאו הכי לטעם
 הכמוס לאותן הימים, יהיה אגב זכר
 לגלותינו ולגאולתינו.

והנה הרשע שואל מה העבודה
 הזאת לכם, גם כי ידע
 שהוא זכר לעוני מצרים, מכל מקום
 אינו מתרצה בזה, מפני שנופלים על
 זה קושיות כנ"ל. והנה הוא כופר

התחילו צנין המשכן ע"ש. וראיתי
 להקשות על זה, הלא מצות סוכה
 נאמרה כבר צפרשת משפטים (כג-טו),
 עוד קודם שחטאו ישראל צמטא העגל,
 ואיך יכולים לומר שניתנה להם מצוה
 זו, עוד קודם שחטאו צהעגל, לזכר
 הענני כבוד שחזרו אחר החטא.
 ובאמת קושיא זו יש להקשות לדברי
 רבי עקיבא שהוא זכר לסוכות ממש
 (סוכה יא.), ופירש צרוקח (הוצא בצליה
 רבא סימן תרכה), דקאי על הסוכות
 שעשו צימי מלחמת סיוחן ועוג.
 ולכאורה הרי זה היה צסוף הארבעים
 שנה צמדבר, ואיך ניתנה מצות חג
 הסוכות תיכף אחר מתן תורה. ולפי
 מה שנתבאר לעיל מהמשך חכמה, אחי
 שפיר, דבאמת או לא היתה החג על
 שם הסוכות, אלא חג האסיף.

אך יש לומר, על פי מה שכתב
 בדרשות חתם סופר (לשנת הגדול
 רנא:) לגבי מצות ה', וזה לשון קדשו,
 דברי ה' ומחשבותיו עמקו מאד, ומי
 צא צסודם, אפילו המפורשת עצרות
 וסתומות, הנה נחזי אנו, אין לך טעם
 מצוה מפורש יותר מאכילת מצה לחם
 עוני, על שם שלא הספיק צציקם
 להחמיץ, או על שם שאכלנו פרוסת
 מצות צעבודתינו צמנים. יאמר נא

עוד כתבו להקשות על מה שכתב הגר"א שציוס ט"ו תשרי התחילו לעשות את המשכן, הלא ט"ו תשרי הוא חג הסוכות, ואסור בעשיית מלאכה. ויש שתירצו על פי מה שכתב בשו"ת הרי"ש (סימן לו) שמנאות המועדים לא נהגו עד שהוקם המשכן בשנה השניה ע"ש (ועיין בשו"ת בית יחזק ח"ב סימן קמ"ג מה שחמה על זה). ונראה עוד בהקדם לזכר דיוק בפרשת המועדים בפרשת אמור, דככל המועדים נאמר מקרא קדש יהיה 'לכס', וזאת בחג הסוכות נאמר, ציוס הראשון מקרא קדש (ויקרא כג-לה), ולא נאמר 'לכס', רק ציוס השמיני נאמר, ציוס השמיני מקרא קדש יהיה לכס (כג-לו). והלא דבר הוא.

ונראה דהנה בספר בית חלקים להמצי"ט (שער היסודות פרק לו) כתב, דאפשר דצמנות סוכה לא נתחייבו צמדבר, משום דהיו מסוככים בצנני הכבוד, ואיך יהיה סוכה תחת סוכה. ולכך אמר הכתוב למען ידעו 'דורותיכם' כי צסכות הושבתי וגו', שלא נטוו צמנזה זו מיד כי אם לדורות הצאים אחר דור המדבר ע"כ. ויש שכתבו עוד, דלא יפול לומר זכר וזכרון לדבר, אלא אם הדבר כבר חלף

בעיקר ושורש הטעם, שאינו מאמין שעיקר ושרש יציאת מצרים הוא לטעם אכילת מצה, ואין אכילת מצה טעם ליציאת מצרים, אלא נהפוך הוא, שעיקר ושורש הוא המנאות בעצמותן, והטעמים המפורסמים הם רק סניפים בעלמא, על כן אף אתה הקהה שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי צלחתי ממצרים, פי' לא בעבור צלחתי ממצרים עשיתי זה קיום המנאות, אלא נהפוך הוא, בעבור זה, אכילת המנאות אלו, עשה ה' לי צלחתי ממצרים עכל"ק.

ובבזו כן נאמר צמנות סוכה, יש טעם נסתר נפלא מאתנו, שצאותן שצעה ימים המקודשים יש לאכול צסוכה, וטעמו לא נגלה להדידות, ואצרהם אצינו השיג שורש המנזה וקיימה עד שלא ניתנה, וכדאיתא צמדבר רבה (צמדבר יד-ג) והשענו תחת העץ (צראשית יח-ד), שעשה להם סוכה, והקצ"ה עשה סוכה לצניו וכו' ע"ש. ושזב כאשר חטאו ישראל ונסתלקו הענני כבוד, הסיב ה' שיזגמר החיקון צאותן הימים שיש צלאו הכי טעם כמוס לאכול צסוכה, ויהיה להם אגז זה זכר לענני הכבוד שחזרו אז.

המשכן ציוס ט"ו תשרי, כי אז לא חגגו עדיין את חג הסוכות.

ובעבודנו צימני השמחה, יש להשתדל ולעורר שמחת הנפש כל

היום כולו, וידוע מה שאמר הגר"א ז"ל שזהו המצוה היותר קשה לקיים, להיות בשמחה שמונת ימים שלמים צלי שום נער וחלישות הדעת, ובחון לארץ תשעה ימים. והעיקר הוא השמחה צפנימיות הלב, לשמוח בה' ולשמוח בחלקו, בכל מדה ומדה שמודד לו ה', כי יש הרבה בני אדם שיש להם פחות הרבה יותר ממנו. וכמו שמספרים על אדם שהלך ברחוב וזכה צבי תמרורים, על שאין לו נעליים, עד שפגש אדם שאין לו רגלים. אם יש לו זמן קשה במסחרו, כמה בני אדם שאין להם צמה לסחור כלל. וכאשר מסובך בהתשלומים על ציתו, כמה יש שאין להם צית כלל. או כאשר שלום ציתו אינו מסודרת בשלימות, כמה ישנם שיושבים צודדים בכלל, ואין להם אל מי להחליף מלה.

העיקר הוא השמחה בתוך לבו, ועל דרך שסיפר בעל הישמח משה ז"ל, שראה בחלמו איך שמסתובב בגן עדן, והראוהו מקומו

ועזר, והרי ענני הכבוד תמידי היו כל ארבעים שנה, ורק אחר שנכנסו לארץ ונסתלקו ענני הכבוד, אז נלטו על ישיבת הסוכה. (עיין בזה בספר למען ידעו פרק יד, ובספר נוי סוכה אות נט בהערה). וצדרשות חתם סופר (לסוכות מ:): הציא ראה מירושלמי (קידושין א-ח) ללא נלטו צמנות סוכה רק לאחר שבע שנים שחלקו ושבע שנים שכבשו ע"ש.

ובצעתה יש לומר, כיון דהיום טוב מתואר בשם חג הסוכות, על כן צמדבר שלא היה חיוב מצות סוכה עדיין, גם מועד הסוכות לא היה, שהרי המועד הוא עבור המצוה, וצלי חיוב מצות סוכה ליכא חג הסוכות. ולכן כאשר דיבר משה לדור המדבר, ונתן להם המועדי קדש, הזכיר בכל מועד שזהו מקרא קודש 'לכם' דייקא, כי יש לחוג את החג גם צמדבר. זולת צחג הסוכות, שלא קיימיהו צמדבר, אלא לאחר ירושה וישיבה, הודיע להם המועד, אצל אין זה מקרא קדש 'לכם', רק לדורותיכם אחריכם. זולת שמיני עצרת שהוא רגל צפני עצמו (סוכה מח.), היחה נוהגת גם צמדבר, ושפיר נאמר בה 'לכם'. - ומעתה אחי שפיר מה שהתחילו צצנין

צפנימיות לכו יהא לו גן עדן של שלוות הנפש. וכמאמר העולם, העושר והאושר אינו מה שיש 'לך', אלא העושר והאושר הוא מה שיש 'צד'. כן יעזרנו ה' שנוכל לקיים מצות היום בשלימות בשמחה רמיתית מרוב כל.

של תנא אחד, שיושב צצית פשוט עם סטענדר וגמרא עליה. ושאל וכי זהו גן עדן, זה יש גם למטה צצית. והשיבו לו, אין התנא יושב בגן עדן, אלא הגן עדן יושב בתוכו. והיינו שאין שום נפק"מ בתואר החינוך, אלא

ליל ד' דסוכות תשם"ע לפ"ק – מאנסי עם סעודת הכנסת ס"ת לבית מדרשינו

וענף עץ עבות זה הקצ"ה וכו', וערבי נחל זה הקצ"ה. דבר אחר פרי עץ הדר זה אצרהם שהדרו הקצ"ה צשיצה טובה וכו', כפות תמרים זה יצחק שהיה כפות ועקוד על גבי המזבח, ענף עץ עבות זה יעקב וכו', וערבי נחל זה יוסף וכו'. דבר אחר פרי עץ הדר זו שרה וכו', כפות תמרים זו רבקה וכו', וענף עץ עבות זו לאה וכו', וערבי נחל זו רחל. רבי מני פתח (תהלים לה-י) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, לא נאמר פסוק זה אלא צשציל לולב, השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם, וההדס דומה לעין, וערבה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב. אמר דוד אין בכל האצרים גדול מאלו, שהן שקולין כנגד כל הגוף, הוי כל עצמותי תאמרנה ע"כ.

בגמרא (קידושין עג.) דרש רבי זירא במחוחא גר מותר בממזרות, רגמוהו כולי עלמא צאתרוגייהו [שהיו שם גרים הרבה, והוקשה להם, שאמר קהל גרים לא איקרי קהל]. אמר רבא מי איכא דדריש מילתא כי האי דזוכתא דשכיחי גיורי. דרש רבא במחוחא גר מותר צכהנת, טעוהו צשיראי וכו' ע"ש. ויש להצין למה רגמוהו צאתרוגי דייקא, ושז טעוהו לרבא צשיראי דייקא.

וגראה דהנה אנו לוקחין צחג ארבעה מיניס, וצמדדש רבה (ויקרא ל-ט) יש על זה כמה רמוס, פרי עץ הדר זה הקצ"ה שכתוב צו (תהלים קד-א) הוד והדר לצשת, כפות תמרים זה הקצ"ה וכו',

יש ששים רצוא אומיות לתורה, וכמו
 כן יש ששים רצוא נשמות ישראל, שכל
 אחד מישראל יש לו אות בתורה, ועל
 ידי זה הוא מקושר להתורה ציחד עם
 הקב"ה. — ולכן כלל ישראל נקראים
 קהל ה', שהמה מוקהלים יחד
 באומיות התורה, אשר אורייתא וקוצ"ה
 חד. ולעומת זה גרים, שאין הם
 מהששים רצוא אומיות לתורה, אינם
 נכללים בקהל ה', שאין להם אחיזה
 בתורה. — ועל כן כאשר דרש רבי
 זירא דגר מותר בממורת, שאין הם
 נכללים בקהל ה', שאין להם חיבור
 בהכלל ישראל באומיות התורה, אם כן
 לא שייך אלם לקיחת הד' מינים,
 שמורה לדבק את כל אברי הגוף
 להקב"ה על ידי התורה, ואין הם
 נריכים להתרוא, ולכן רגמוהו כולי
 עלמא באחרוגייהו.

אבל באמת יש לומר דגם גרים יש
 להם חלק באומיות התורה,
 ואם כי מספרם הוא רק ששים רצוא,
 מכל מקום ישנם תיבות חסרות
 אומיות בתורה, כתיב וקרי, וזהם
 תלויים נשמות הגרים. ועוד כי בכל
 אות יש גם מילוי, ועל דרך משל א'
 הוא אל"ף, ואם כן יש הרצה אומיות
 שאינם מפורשים בתורה, והמה

ובודאי שאלו ואלו דברי אלקים
 חיים, וכולהו איתנייהו זהו,
 ומר אמר חדא ומר אמר חדא, כי
 תכלית חיי האדם, ואחם הדצקים זה'
 אלקיעם חיים כולכם היום (דברים ד-ד),
 ויש להאדם ליקח את אבריו ולהדציקם
 באלקים חיים, לשעבד אותן לעשות
 זהו רק רצון קונם. ולכן לוקחין
 הארבעה מינים, שרומזים על הקב"ה,
 ורומזים על אברי האדם, ללמד את
 האדם שיהיו שניהם עולים בקנה אחד,
 לדבק אבריו באלקים חיים. —
 והדציקות זה' הוא על ידי קיום
 תורתו, לעשות רצונו ולעבדו בלב
 שלם, וזה נריך להיות על דרך ישראל
 סבא, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש
 תורת אמן (משלי א-ח), ולכן הד'
 מינים רומזים גם כן על האצות ועל
 האמהות, שעל פי דרכם יש לו לדבק
 אבריו בהקב"ה.

והנה הקב"ה אש אוכלה, ואי אפשר
 להתדבק בו כזיכול, אך
 אורייתא וקודשא נריך הוא ישראל חד
 הוא (וזה"ק ח"ג עג). התורה היא
 חכמתו של הקב"ה, אשר הוא היודע
 והוא המדע, ואם כן התורה היא חלק
 אלקי ממש, וישראל דצוקין בהתורה,
 וזה הם דצוקים זה' ממש. — ולכן

זהכתיב והקרי והמילואים, שאינם גלויים להדיא בתורה.

ויש להוסיף דהנה בתשו' החתם סופר (שנדפס בסוף חידושי למסכת חולין) העיר, דמה נעשה עם הלויים שהיו כ"צ אלף, מלצד הששים רצוא ישראל, ועיקר שכינה זהם, כמאמרם (יצמות סד.) על הפסוק שזבה ה' רצבות אלפי ישראל (במדבר י"ג), שאין השכינה שורה על פחות מצ' רצבות וצ' אלפים וכו', ואיך נאמר שאינן בכלל ס' רצוא אותיות התורה ע"ש. ובקדושת לוי (פ' במדבר) כתב, כאשר צוה ה' את משה ויפקדם וגו' (א-ט), שהפקידה של בני ישראל הוא כמו שצוה ה', היינו כמו כל התורה, דעלם מספר בני ישראל הם כנגד ס' רצוא אותיות של תורה. ומזה הטעם אך את מטה לוי לא תפקוד בתוך בני ישראל, כי ישראל הם נגד תורה שבכתב, והלויים נגד תורה שבעל פה, וזה שאמר בלויים, ויפקד אותם משה על פי ה' (ג-טו) ע"ש. ואולי הכוונה שהמה זההאותיות שנלוו להתורה על ידי תורה שבעל פה, מלא וחסר, קרי וכתיב, ומילויין של האותיות. — וזה שדרש רבא שגר מותר צכהנת, הגם שהגרים אינן להם אות בתורה, הרי

האותיות של הגרים. וצפרדס דוד (אות ישראל דף עג.) כתב, דלכן פוסל צספר תורה נגיעה אות לאות, כי הקרי מההאותיות, היינו המילוי, אינו צכתב, וצריך לזה מקום פנוי. וזהו כוונת חז"ל (ירושלמי פאה א-א) על הכתוב (דברים לז-מו) כי לא דבר ריק הוא מכס, ואם ריק הוא מכס, כלומר שגם מה שנדמה פנוי וריק בתורה צין אות לאות, גם כן אינו ריק, כי הוא מקום למילוי של האותיות, והוא גם כן מכס ע"ש. — ועל זה רמזו חז"ל (ברכות נו.) כפלת הרמון רקתך (שיר ד-ג), אפילו ריקנים שבך מלאים מצות כרמון ע"ש. היינו הנשמות ששורשן אינו באותיות התורה, אלא במקום הריקן, המה גם כן מלאים מצות כרמון.

עב"פ חוץ מאותיות התורה הכתובים צספר, יש עוד שיעורי אותיות שלא נתגלו צפירוש בתורה, והמה שירי מצות, אשר זהם תלויים כל הנשמות שאינן להם אות בתורה עצמה, וממילא גם גרים איתנייהו צהו. ולכן כאשר שוב דרש רבא צמעלת הגרים שהם מותרים צכהנת, כי גם הם אחוים צהתורה, טענוהו צשיראי, שגילה שיש להם אות צשיורי התורה,

אחד, וראה דירתו המנומנמת, ושאל אותו על זה. ואמר לו החפץ חיים, וכמה חדרים יש בדירתך, והשיב לו עשרה צמספרס. ושאל אותו היכן הוא מתעכב כעת בעיר ראדין. והשיב צמלון פלוני. ושאלו כמה חדרים יש לו שם, והשיב, אחד. ושאל אותו למה רק אחד. והשיב כי צמקום מכון שבתו יש לו רחצות ידים, אבל על הדרך הוא נריך רק מקום קטן לאכול ולישן, עד שיצא הביתה. והשיב לו החפץ חיים, גם אני צמקום קביעתי הכנתי לי דירה נאה ורחבה, אבל כאן צעולם הזה עובר אורח, די לי צחדר אחד.

ובמדדה זו נתצרכו אצותינו, שהיה להם שלות הנפש צעולם הזה, וקצלו הכל צאהצה וצשמחה. וכמו שפירשו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב (תהלים לד-יא), לא כתוב שיש להם הכל, אלא שלא חסר להם כלום. ויראו ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו (שם לד-י), לא חסר להם לעולם כלום. והו מדת האצות שנתצרכו צכל מכל כל, שהטעימן הקצ"ה צעולם הזה מעין העולם הבא (צצא צחרא יז). שהיה להם תמיד כל, שצעים צמה שיש להם, שאין חסר להם דצר. ושמעתי לפרש, ואצרהה זקן צא צימים

גם כהנים ולויים הצאים מצצט לוי לא נמנו שם צמספרס, ושניהם שורשם צשיורי תורה, צתורה צצעל פה, ולכן טענהו צשיראי.

והנה שמחת החג כעת משולצת צשמחת הכנסת ספר תורה, כי כל מה צצרא ה' צעולמו שורשו צהתורה, ועיקר שורש השמחה הוא צתורתנו הקדושה, פקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים יט-ט), כי שמחת עניני עולם הזה לא יתכן צהם שלימות, ומי שיש לו מנה רוצה מאתים, ושוצ רוצה צכפל וכפלי כפליים, ולעולם לא תצצע נפשו. והו ענין זמן שמחתנו צחג הסוכות, וכמו שכתבו המפרשים, שמתות סוכה צצעת ימים רומז על ימי שנותינו צהם שצעים שנה, להצצונן שיוצצ צדירת ארעי, העולם הזה דומה לפרוזדור צפני העולם הבא (אצות ד-טז), ועולם הזה כחלום יעוף, ותכליתו רק להשלים צהם תפקידו עצור מה שצצרא, ולהגיע לחלקו לעולם הבא. וכאשר ישים זאת אל לבו, יהא שמח צחלקו שהנחיל לו ה', אשר על ידו יגיע להטרקלין.

ויסופר על הגאון צעל החפץ חיים זצ"ל, שציקרו פעם עשיר

וה' צרך את אצרהם בכל (בראשית כו-א), ואיתא משמיה דהגר"א, זכ"ל רומז על מצות סוכה, דכתיב ציה, צ'סוכות תשצו שצעת ימים, כ"ל האזרח צישראל ישצו צסכות, ל'מען ידעו דורותיכם וגו' (ויקרא כג-מצ), ר"ת זכ"ל. ואמר הכתוב שה' צרך את אצרהם בכל, שלא חסר לו מעולם

שום דבר, אלא היה לו תמיד כל. והסיבה לזה הוא כי קיים מצות סוכה, לזכור שצעת ימים הרומזת לשצעים שנות האדם, שהוא מתגורר צדירת ארעי, עולם חולף ועובר, ודי לו להסתפק רק צמה שמוכרת, ועיקר שמחתו היה צעצודת קונו, ולכן היה תמיד שמח צמה שי"ש לו.

בסעודת שלישית חוה"מ סוכות תשס"ט לפ"ק

ובפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין לנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך, ולעשות חובותינו צצית צחירתך, צצית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, מפני היד שנשתלחה צמקדשך (צחפלת מוסף). ויש לדקדק על כפל הלשון, גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, דלכאורה היינו רק, מי שגולה מארצו מתרחק מאדמתו. גם להצין דאין זה סיבה שאין לנו יכולים לעלות ולראות, שהרי גם מגלות יכולין לעלות צית ה', ועיקר הסיבה שאין יכולים לראות פני ה', מפני שאין צית, ואם כן הקדמה זו אין לו קשר עם מה שאמר אחריו. ועוד יש להצין ששינה סופו מתחלתו,

שמתחלה קראו צית צחירתך, ושזב אמר מפני היד שנשתלחה צמקדשך. גם להצין למה כפל שני פעמים 'צית', צצית צחירתך, צצית הגדול והקדוש, ולא סגי צפעס אחת, צצית צחירתך הגדול והקדוש. ועוד יש להצין שי"ש כמה תוארים לצית ה', ולמה קראו כאן צסם צית הצחירה.

ונראה על פי מה שכתב צספר אמח ה' לצצו (פ' ראה) מספר ש"ך על התורה צסם רצינו צחיי ח"ל, וצזה צצין איך מקום השכינה וכו', שהיה כהן גדול נכנס פעם אחת צשנה אחר כמה טצילות וקידושין ואחר כמה תפלות שהיו ישראל מתפללין עליו, איך עתה היא צית תורפה של ישמעאליס

יירא ויפחד לחטוא שמה זרואותו את כל אלה. וכעין זה מה שאמרו חכמי (חולין נא:): והוצא זרש"י ז"ל (פ' וינא) על הכתוב הארץ אשר אתה שוכב עליה (כח-יג), מלמד שקפלה הקצ"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו. ובמד"ר (שם סט-ד) הלשון, קפלה כפנקס ונתנה תחת ראשו כאיניש דאמר מן תחות רישך דידך, ופירש שם צמתת כהונה כלומר שיעור מה שתחת ראשך ומה שמונח תחתיו. ובדאי שאין הפירוש שהקצ"ה נטל כל אדמת ארץ ישראל עפרה וגושה של ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, והניח כל זה תחת ראשו של יעקב אבינו, גם לא ראו כל הו' אומות תושבי ארץ ישראל שניזוהו כל עפר הארץ ממקומו וצא עפר אחר תחתיו, ולא מצינו נס כזה בשום מקום וכו'. אלא הכל סובב על מרכז הפנימי של האדמה, שזהו יסודו שורשו ועיקרו של האדמה. אצל אין זה דבר הנראה לסתם בני אדם, אלא חלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, והצדיקים האמיתיים המרגישים צין טומאה לטהרה מרגישים צאייה מקום הם עומדים, אצל שאר בני אדם טח עיניהם מראות את כל אלה ע"כ.

צית עצודה זרה שלהם. אלא שנתקפלה ירושלים וגזרה עליה קליפה של שאר ארצות, ואפשר שבקיפול ארצות צאה שם רצועה מארס עד שזנו שם צית העבודה זרה, והם חושבים שזנו צירושלים והם מכוזים וכו'. וידוע מה שדרשו רז"ל (תענית י): הנותן מטר על פני הארץ (איוב ה-י), זה ארץ ישראל, ושולח מים על פני חולות זו שאר ארצות. היוצא מזה ארץ נקרא ארץ ישראל וחולות נקרא חוץ לארץ. וזה פ"י הפסוק שכזו לארץ חולות (איכה ז-כא), ר"ל שהחולות שוכבים על ארץ ישראל. והו' צודאי אחר שיתרחב ירושלים וכו', צודאי הרצועה מארס והחולות השוכבים על ארץ ישראל יאצדו ממקומם, כי אין זה מקומם, רק שהגויס העוזדים שם עצודה זרה המשיכו לשם רצועה מארץ העמים הטמא, וארץ ישראל מתקפלת תחתיו ע"כ.

ובספר ויואל משה (מאמר ז סימן קנט) האריך צביאורו, דצודאי שאין הפירוש שצעת שצאו לטמא את הארץ, נצקע האדמה לעיניהם ונזרק העפר מתחתם, וראו הכל את האדמה ועפר ארץ העמים שצא לשם, שאלו היה קן היה צטל הצחירה, כי מי לא

ובזה יש להצין מה שאין לנו יכולים לעשות חובותינו בזמן שאין צית המקדש קיים, הלא אמרו חז"ל (מגילה י.) אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין צית, אוכלין קדשים קלים אף על פי שאין קלעים, ואם כן גם אחר שנשתלחה היד בהצית, גם כן יכולים להקריב. ואי משום טומאה, הרי טומאה הותרה בציצור. (עיין בפרדס יוסף פ' וישלח אות לב). אך מעת שגלינו מארצנו, והאומות העולם בטומאתה פשטו ידיהם עליה, הרי ישנם מקומות שנמשכה עליה רצועת ארץ העמים, וחסרה שם נשמת הארץ וקדושתה, ואי אפשר לנו לידע איזהו מקומן שכבו עליה חונות, ולכן אי אפשר לנו להקריב קרבנות חובותינו.

וזדו שאומרים בתפלה, שבחורבן צית המקדש לקינו בכפליים, מפני חטאינו גלינו מארצנו, ועוד גם זאת, שגם אם נעלה מגלותנו לחונן את עפרה, נתרחקו מעל 'אדמתנו', שאין זה אדמת ארץ ישראל, אלא רצועה מחוץ לארץ נמשכה עליה, וגם כאשר לנו עומדים עליה, רחוקים לנו מאדמת הארץ הקדושה, ולכן אין לנו יכולים לעלות ולראות ולעשות חובותינו, לא מפני שחסר הצית, כי מקריבין אף

ובראה עוד לדמותו, דוגמת האדם שיש לו גוף ונשמה, שהגוף הוא חומר עכור, והנשמה מקדשו ומעלהו, ובהסתלק נשמת האדם, יש לגופו טומאה חמורה. וכמו כן אדמת ארץ ישראל, עיקר מעלתה היא הנשמה הקדושה שהשרה בה ה', וכאשר היא מסתלקת ממקומה, ונמשך עליה השפעה מרועה של חוץ לארץ, חסר ממנה קדושתה ומעלתה.

וכתב שם לזכר צוה קושיית הרמז"ם צמורה נצוכים על הקרא (דברים טו-טז) דיראה כל זכורך וגו' במקום אשר יבחר ה', לכיון שהמקום היה ידוע שהוא הר המוריה ומקום המקדש, למה לא אמר בפירוש שהוא המקום, אלא אמר בלשון נסתר במקום אשר יבחר, כאילו לא נודע עדיין איזה הוא המקום. ולפי הג"ל מיושב, לכיון שאז בשעת קבלת התורה היו שוכנים בארץ ישראל הכנענים הטמאים, וארץ ישראל ומקום המקדש הייתה מתקפלת והולכת עם ישראל במדבר נע ונד לכל מקום שהיה נסיעת ישראל, אם כן לא היה קביעות להמקום ולא נודע איזה מקום כבודו, על כן קראו בלשון נסתר ע"כ.

על פי שאין צית, אלא מפני היד שנשלחה במקדשך, חסר שם קדושתך, יתכן שאין שם עוד קדושת הארץ, שנמשכה עליה רצועה מחוץ לארץ, ולכן אי אפשר לנו לעלות ולראות ולעשות חובותינו. - ולכן אמר כאן התואר של 'צית' בחירתך, כי הלא הסיבה שאמר ה', אל המקום אשר יבחר ה', הוא צביל שאז היו שוכנים שם הכנענים, והיה רצועה של ארץ ארס עליה, רק לעתיד יבחר ה' באתו מקום. ולכן צבית 'בחירתך' אי אפשר לנו לעלות ולראות, כי מומן שגלינו מארצנו, יתכן גם כן שנמשכה עליה רצועה מחוץ לארץ.

כללות [שער שיש בו שני דלתות, פותח אחד וחצירו סוגר, כך עליהם לחצאין], נמשלתם כארו שהרקב שולט בו [מקצתו חולעת אוכלתו מתוכו ומקצתו קיים, כך קצת חזון שכינה היה שם, וכולו לא היה] ע"כ. וביאורו, כי גלות צבל היה לשצעים שנה, ואז הכריז כורש, מי צכס מכל עמו יהי אלקיו עמו, ויעל לירושלים אשר ציהודה, ויצן את צית ה' וגו' (עזרא א-ג), ועלו עמו ערך מ"צ אלף איש, ורוב העם נשאר צבל. ועל זה אמר, שאם היו עולים כולם אז, לא היו חסרים שכינה במקדש שני.

עוד יש לומר צביאורו, דאיתא בגמרא (יומא ט): ריש לקיש הוי סחי צירדנא, אתא רבה צר צר חנה יהצ ליה ידא. אמר ליה אלקא סניגא לכו [לכל צני צבל שלא עלו צימי עזרא, ומנעו שכינה מלשוצ לשרות צבית שני], דכתיב (שיר ח-ט) אם חומה היא נצנה עליה טירת כסף, ואם דלת היא נצור עליה לוח ארו, אם עשיתם עזמכם כחומה ועליהם כולכם צימי עזרא, נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו [כך לא הייתם חסרים שכינה], עכשיו שעליהם

אמנם צמדרש רבה (שיר ח-ג) אמרו עוד, אילו ישראל העלו חומה מצבל, לא חרצ צית המקדש ע"כ. ואם כן אם היו עולים מתחלה צימי עזרא ציחד כחומה, לא היה חרצ עוד הצית, והיו יכולים לעלות ולראות תמיד. וזה שאמר, מפני חטאינו גלינו מארצנו, היינו חורצן צית ראשון שהלכו לגולה. ואחר זה כאשר צא הפקודה לטובה, שנתן כורש רשות לחזור לארץ ישראל ולצנות הצית המקדש, ועזרא עורר את העם לעלות, אז נחרחקנו מעל אדמתנו, לא רצינו לעלות, וצחרנו להשאר צבל ולהחרחק מעל אדמתנו,

ויושבי צה. וגם מה שאמר כי הוא על ימים יסדה, היינו שארץ ישראל סמוכה לימים ונהרות (וכמו שפירש רש"י והחונים עליו, סמוכים עליו), מהו המעלותא שהשמיענו הכתוב, כי ארץ ישראל סמוכה לימים ונהרות.

וּנְרָאָה דאיתא בגמרא (גיטין נו.) ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך צהר המלך, וכל אחת ואחת היו צה כיונאי מנרים. אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא, ואפילו שתין רבוותא קני לא מחזיק. אמר ליה ההוא גדוקי לרבי חנינא שקורי משקריתו [דאמרייתו ששים רבוא עיירות היו צהר המלך, והוא אינו מחזיק אפילו ששים רבוא קנים]. אמר ליה ארץ צבי כתיב ציה (ירמיה ג-ט), מה צבי זה אין עורו מחזיק את צשרו [משפוט הוא כוון, ואין יכול לחזור ולכסותו צו], אף ארץ ישראל צומן שיושצין עליה רווחא, וצומן שאין יושצין עליה גמדא ע"כ. וכן איתא צמדרא רצה (דברים ד-יא) כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך (שם יב-ט), אפשר שהקצ"ה מרחיב את ארץ ישראל. אמר רבי יצחק המגילה הזאת אין אדם יודע כמה ארכה וכמה רחבה, כשהיא נפתחת היא מודעת כמה היא, כך ארץ ישראל כל

ועצור זה חרצה הצית שנית, ואין אנו יכולים לעלות ולראות צצית צחירתך, אבל אם לא היינו מתרחקים אז מעל אדמתנו, והיו עולים כולם כחומה, אז לא היה הצית חרצ עוד, והיינו יכולים לעלות ולראות תמיד.

אֲמַנָּם ראיתי עוד לפרש צזה, וארחיב הדיבור לצאר מתחלה הכתובים, לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תצל ויושבי צה, כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה (תהלים כד-א). ופשוטו של מקרא כי הארץ ומלואה הכל הוא לה', והקצ"ה יסד הארץ על הימים, וכמו שנאמר לרוקע הארץ על המים (שם קלו-ו). אך לכאורה יש צזה כפל לשון, לה' הארץ ומלואה תצל ויושבי צה, כי הארץ ומלואה היינו תצל ויושבי צה. וגם מה שאמר כי על ימים ונהרות יסדה, הן אמת דיסדה על המים, אבל זהו על תהומות המים, ולא על הימים הגלויים והנהרות. ולכן פירש רש"י, לה' הארץ, ארץ ישראל, תצל, שאר ארצות. על ימים יסדה, שצעה ימים מקיפין ארץ ישראל, וארבע נהרות, ירדן וירמון קרמיון ופיגה ע"כ. ואכתי צריך ציאור למה צארץ ישראל קיים עלה ומלואה, לא כן צתצל כתצ סתמא

רוצה הריס וגזעות וכו', כשישרה אותה הקב"ה וכו', אותה שעה היא מודעת מה היא ע"כ.

וזהו אחד מן הנסים שראו צירושלים, שזימי המועדים נתקבצו שם רצות אלפי ישראל, ומעולם לא אמר אדם לחברו זר לי המקום שאלין צירושלים (אבות ה-ה), שנתרחבה הארץ לפי יושביה, עד שנתרבה שטחה לאין קץ לפי הצורך של יושביה. ונראה דזהו שאמר דוד המלך בשבחה, ירושלים הצנויה כעיר שחוצרה לה יחדיו (תהלים קכג-ג), שבשעה שעלו שבטים שבטי י-ה להודות לה', היה ירושלים נראה כאילו עוד עיר שבשכנותיה התחצרה עמה יחדיו, שנתרחבה ונכפל בגודלה עבור השבטים שעלו להודות לשם ה'. - ומכל שכן אשר כן היה צבית המקדש ממנו, שהתרחבה ונתגדלה, עד שכאשר היו עומדים לפופים היו משתחווים רווחים (אבות שס), והיה לכל אחד ארבע אמות מרווחות בכל זד, אם כי כל העזרה לא היתה גדולה יותר מקל"ה אמה, כי לפי ריבוי האנשים היתה מתפשט ומתרחב להחזיקם.

ובתב בספר ימין יוסף דלכן נאמר, צבית הגדול והקדוש שנקרא

שמך עליו, ולכאורה איך מכנים צית של קל"ה אמה צחואר גדול, הרי כמה פלטרים גדולים יותר מזה. אך בשביל שבית המקדש הכיל בקרבו את צאי העולם, והיה מתרחב להכניסם, הרי זה הבית הכי גדול יותר שבשעולם, וכל זה מפני שנקרא שמך עליו, דכל מקום שיש השראת השכינה אינו חופס מקום. וכן מצינו ציהושע שצמנס את כל ישראל צין שני צדי הארון (יהושע ג-ט), וזהו 'צבית הגדול והקדוש', שמפני קדושתו היה מתגדל בצמותו. - ולכן כאשר גלינו מארצנו, הרי נתכוונה הארץ, ממילא היושבים צחוץ לארץ מתרחקים ממנה ממש, וזה שמתאוננים, שלא די שגלינו מארצנו, אלא גם נתרחקנו מעל אדמתנו ודפח"ת.

והגה מעלה זו שהארץ רווחה וגמדה, היינו רק צארץ ישראל שהוא ארץ צבי, אבל בשאר העולם נאמר והארץ לעולם עומדת (קהלת ה-ד), שעומדת בצמותה כמו בשעת הצריאה. ולפי זה יש להצין צזמן שיושבין עליה רווחה, צאיזה מקום היא מתפשטת, כיון ששאר העולם לא מתכוון, היכן מוצאת מקום להתרחב. ונראה דלכן הקיפה ה'

נעשה הים יותר גדול. ואם כן לפי גודל הים נוכל לשער השצר של עם ישראל, שגדולתה של הים הוא רק בזמן שגלינו מארצנו, ואין יושביה עליה, שאז הארץ מתכווצת, על כן שפיר אמר, כי גדול כים שצרך, כי לפי ערך גודל הים נוכל למדוד השצר של ישראל.

ובזה שאמר כפל לשון, צבית צחירתך צבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, יש לומר על פי מה שכתב בספר קצ הישר (פרק פו) שמעתי טעם הגון למה מזכירין נשמות צמדינות פולין צאחרית של ימים טובים, כי אחת מעשרה נסים שהיו בצמקדש היא, שכל ישראל היו נכנסים לצבית המקדש שלש פעמים בשנה, צחג המנוח וצחג השצועות וצחג הסוכות, והיו עומדים נפופים ומשתחוים רווחים, וזהו היה נגד הטבע, והענין כך, כי בכל רגל היו צאים נשמות אברהם יצחק ויעקב לצבית המקדש של מטה עם כל נשמות הדזיקים, והמקדש של מטה היה מסחלק והצבית המקדש של מעלה היה יורד למטה. והנה מקדש של מעלה הוא רוחני ולכן היה יכול לקבל כל כלל ישראל, ולכן עכשיו שחרצ הצית צעונינו,

צימים, כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה, כדי שכאשר תצטרך להתפשט ולהתרחב, תתגדל הארץ על שטח המים, שהוא גם כן מקום טהרה, ועל ידי זה צומן שיושבין עליה רווחא.

וזדו פירוש הכתובים, לה' הארץ ומלוואה, תבל ויושבי בה, חילק הכתוב צין ארץ ישראל לשאר ארצות תבל, כי ארץ ישראל היא כמגילה, ויש בה מילוי שיכולה להתפשט ולהתרחב, ועל ארץ ישראל אומר לה' הארץ ומלוואה, כי ארץ ישראל יש לה מילוי שתוכל להתפשט. ושוב אמר, תבל ויושבי בה, כי התבל אין לה מילוי, והיא עומדת תמיד בצמותה כמו צחחלת הצריאה. ואם תשאל כיון שהארץ לעולם עומדת על מתכונתה, איפה תוכל ארץ ישראל להתפשט, על זה בא המש"ב, כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה, ושם יש לה מקום מורחב להתפשט.

ובראה דעל זה מקוון הנביא, כי גדול כים שצרך מי ירפא לך (איכה ז-ג), דלפי זה צשעה שיושביה עליה ומתרחב הארץ, אז לעומת זה מתמעט שטח הים, וצגלותה שאין יושבין עליה וגמדה,

אומרים, אנו לי-ה משתחווים, ולי-ה הקדושים בכל רגל ורגל, כדי שתהיה זכותם עומדת לנו ולזרענו לעד עכ"ל. ויש לומר דלכן צמנות עליית רגלים נאמר, שלש פעמים צמנה יראה כל זכורך וגו' 'צמקום' אשר יצחר (דברים טו-טז), ולא אמר 'צבית' אשר יצחר. כי בזמן המועד היה מקדש של מטה מסתלק, ולא היה הצית הזה למטה, אלא היו עולים אל אותו המקום אשר צחר צה ה', ששם ירדה צית אחר, מקדש של מעלה, וזה היו עולים ליראות את פני ה'.

וזדהו שמתאוננים, כי אי אפשר לנו לעלות לצית בחירתך, היינו צית המקדש של מטה, ועוד גם זאת, שבזמן המועדים היינו זוכים ליכנס גם למקדש של מעלה, והוא צית אחר, צבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, ומפני חטאינו אין אנו יכולים לעלות לא לצית בחירתך, היינו מקדש של מטה, ולא להצית הגדול והקדוש, מקדש של מעלה.

והנה איתא צמנה (סוכה נא:):
 צמנת צית השואצה היו

אומרים, אנו לי-ה משתחווים, ולי-ה עינינו מיחלות. ויש לומר כי צתפלה אנו אומרים, אין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך. ולכאורה השתחואה לה' יתכן בכל מקום. וצירא בעל התניא בליקוטי תורה (פ' צרכה), דיש השתחואה בצחינה חילונית, שיכניע את הגוף שלא ימרוד, אבל עיקר רצון ופנימיות הנפש אינה מבוטלת, שאף על פי כן הוא כדבר צפני עצמו, ויש לו רצון אחר ומחשבה אחרת צפני עצמה זולת ענין ההכנעה, מה שאין כן צחינת השתחואה צפנימיות, הוא צחינת בטל רצונך מפני רצונו, שאין לו רצון וחפץ אחר כלל. ודבר זה חסר לנו כעת, שקדושת המקדש העלה את האדם לבטל עצמו כליל לה' גם צפנימיותו. אבל כעת אין אנו יכולים להשתחוות לפניך, השתחואה בצחינה פנימיות, ציטול כל הרצונות וכוחות לה' ע"כ. ועל כן היו כופלים צמקדש, אנו לי-ה משתחווים, ולא רק השתחואה חילונית, אבל יש לנו רצון וחפץ אחר, אלא לי-ה עינינו מיחלות, אנו משתוקקים ומתאווים רק לעשות רצונו, ולבטל עצמינו כליל לצוראנו.

והנה איתא צמנה (סוכה נא:):
 צמנת צית השואצה היו

מוציא ליל וי' דסוכות תשם"ט לפ"ק

כי החלק יעיד על הכל, היינו כשם ששמיטה כללית ופרטית ודקדוקיה מסיני וכו', כן הכל מסיני ע"כ.

ובחלתם סופר (שם סת.) הוסיף עוד, דנראה דאע"ג דכתיב אלה

המזות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה, מכל מקום אין לנו בטוחים שיעמוד נביא שקר ויאמר שהמזות פלונית ייחנה לזמן, ועתה נזה נותן התורה לשנות ענינה. אך בשמיטה אי אפשר לנגוע בקצהו, כי כל ענינה מיוסדת על ניסים שלא בטבע, דרך ארץ נרה שנה וזרעה שנה וחזור ונרה שנה וכן לעולם, ועל ידי מזות שמטה שש שנים חזרע שדך רזופים, ועוד וזוית אח ברכתי לכם ועשת התצואה לשלש השנים, נמצא זה מצואר שהוא מאת ה' מסיני, ואין שום נביא יכול לשנות זה דבר, כי לא יעשה ניסא לשקר (ברכות נח.), ואם כן החלק יעיד על הכל, כי היכי דעל כרחך יודו כל באי עולם שהשמטה כללית ופרטית מסיני ואי אפשר לחדש זה דבר, כן הכי נמי כל מזות התורה נכחיות ואין נביא רשאי לחדש זה דבר ע"כ.

דוד המלך אומר, שמחתי צאומרים לי צית ה' נלך וגו', ששם עלו שצטים שצטי י-ה עדות לישראל להודות לשם ה' וגו', יהי שלום בחילך שזה צארמנותיך (מהלים קכז-א). ויש להבין מהו העדות שהיה צזה לישראל, ועל מה צא להעיד. ונראה דהנה במזות שמיטה נאמר, וידבר ה' אל משה צהר סיני לאמור (ויקרא כה-א), וצרש"י מה ענין שמיטה אלל הר סיני, אלל מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטיתיה מהר סיני, אף כל התורה כולה נאמרו כללותיה ופרטיתיה מסיני ע"כ. וציאר צתורת משה (שם קג.) דהשמיטה מצואר ונגלה לעיני כל, שהיא וכל דקדוקים של סופרים שצה כגון איסור הספיחים, הכל מסיני, שהרי היה רואה להדיא שצערצ צציעית נזה הקצ"ה ברכתו לשלש השנים, וכמו שהיה צמן צמדצר שניתן צערצ שצת לחם יומים, ועל זה אמר (שמות טז-יז) ראו כי ה' נתן לכם את השצת על כן הוא נותן לכם ציום הששי לחם יומים, כן נמי צצציעית רחיה צרורה שהוא מסיני, צמה שצכל פעם נחצרך שנה ששית על שלש שנים, משם יקחו רחיה לכל המזות,

שאין דרכן ליזוק על אחת כמה וכמה
[שהצטייח הכתוב שלא יזוק ממוס
וכל שכן גופס]. אין לי אלא זהליכה,
בחזרה מנין, תלמוד לומר (דברים טו-יז)
ופנית בצקר והלכת לאהליך, מלמד
שתלך ותמנא אהליך בשלום ע"ש.

ובגמרא (שם) הסמיכו מאמריו של
רבי יצחק, מפני מה אין
פירות גינוסר צירושלים, כדי שלא יהו
עולים רגלים אומרים, אלמלא לא
עלינו אלא לאכול פירות גינוסר
צירושלים דיינו. כינא' זו, מפני מה
אין חמי טצריה צירושלים, כדי שלא
יהו עולי רגלים אומרים, אלמלא לא
עלינו אלא לרחוץ בחמי טצריה דיינו,
ונמנא עלייה שלא לשמה ע"כ. (ועיין
במוס' רבינו פרץ שם צביאור הקושיא).

ובתב צפני יהושע (שם) דכיון
דהצטיחה תורה שעל ידי
מנזת עליה לרגל לא יבא לידי נזק
כלל, אם כן יפה אמר הכתוב, 'ופנית
בצקר והלכת לאהליך', והיינו ענה
טובה קא משמע לך, שצצקר מיד
לאחר שקיים מנזת עליית הרגל, ילך
וישוב לביתו, ואז צודאי ימנא אהלו
בשלום, מה שאין כן אם יתמהמה
אחר הרגל צירושלים כדי ליהנות

ובמו' כן נימא צמנזת עליית רגלים,
שעל כרחק מנזת זו מפי ה'
נאמרה בכל פרטיה, שהרי הצטיח
הכתוב, ולא יחמוד איש את ארצך,
צעלותך לראות את פני ה' אלקיך
שלש פעמים בשנה (שמות לד-כד),
והיינו שצשעה שעלו לרגל כל זכרי
ישראל, הרי השאירו את ביתם צלי
שום שמירה על זמן מרובה. ולפעמים
היה אורך הדרך לבית המקדש, ט"ו
יום, וכמו כן אורך הדרך חזרה, וכמו
שאמר (תענית י). שצשעה צמרחשון
שואלין את הגשמים, כדי שיגיע אחרון
שבארץ ישראל לנהר פרת ע"ש.
והתעכב עוד שצעת ימי הרגל שם.
ויש מקום לאויבים ולגזלנים לבוא
ללחוס ולחמוס נשיהם וצניהם וכל
שללם, והצטיחה תורה, לא יחמוד איש
את ארצך צעלותך לראות, ודבר זה אי
אפשר להצטיח אלא הקצ"ה לצדו.

ואמר חז"ל (פסחים ח:) לא יחמוד
איש את ארצך [מאת קא
דריש, את ארצך, את הטפל לארצך.
מוס'], מלמד שמהא פרתך רועה
צאפר ואין חיה מויתקה, תרנגולתך
מנקרת צאשפה ואין חולדה מויתקה.
והלא דברים קל וחומר, ומה אלו
שדרכן ליזוק אין ניזוקין, צני אדם

גדולה מזו שהיה יוצא לדיק ע"כ. ולפי מה שנתבאר יש לומר עוד, כי צעליית רגלים לאו כולם צעיני צשר, השגחת הצורה בעולמו, שיעזבו רצבות ישראל צתיהם ונשיהם ורכושם, ולא יעלה על דעת שום צן אדם להזיקו ולחומסו, ואפילו צעלי חיים לא הזיקו הפרה והתרנגולת שהניחו צשדה. וכאשר האדם מתעצם בצאמונת ה', שהוא הוא המנהיג את העולם, אז מוצא קורת רוח בכל מה שעוצר עליו, צידועו שזהו צהשגחת אצ הרחמן, וכרחם אצ על צנים. וגם יש לו אל מי לישא עיניו ולצקש ולהתפלל, ומי כה' העונה אותנו בכל קראנו אליו. ועליית הרגלים הביאו אותנו לצטחון ושמחה צאלקיו, ושפיר היתה יפה נוף משוש כל הארץ, שהשפיע שמחה על כל השנה כולה.

ואצנו עומדים צאושפיזא דיוסף, אשר גם צו מנינו מדה זו, אס כי לעצד נמכר יוסף, לארץ מצרים ערות הארץ, אשר צדרך הטצע גם עצד לא יוכל לצרות משס (רשי' שמות יח-ט), והיה גורלו חתוס לעצד כל הימים, יהודי יחידי צין שטופי זימה. ואף על פי כן קיבל הכל צאהבה, והיה שמח צחלקו שהנחיל לו ה', וכמו שגאמר

מטובה ולאכול מפירותיה, שוב אין מוצטח שינצל מנוק, ולכן מסיבה זו לא היה פירות גינוסר וחמי טצריה צירושלים, שלא יצאו עולי רגלים לידי תקלה, ומתוך כך לא ימצאו אהליהם צשלוס, ויעשה ח"ו תורת משה פלסתר צמה שהצטיחם ולא יחמוד איש את ארצך עכ"ד.

וזדהו שאמר שמחתי צאומרים לי צית ה' נלך, ולא עלה על הדעת לחשוש מה יהא עם ארצו וציתו ורכושו, כי סמוך לצו וצטוח על צרכת הכתוב, ולא יחמוד איש את ארצך צעלותך לראות את פני ה'. ואמר שוב, כי שס עלו צצטים צצטי י-ה, עדות לישראל, עליה זו היתה עדות לישראל, על אמימות תורת ה', ועל השגחת הצורה בעולמו, וכמו שסיים, יהי שלוס צחילך שלוה צארמנותך, שתלך ותמצא אהליך צשלוס.

ואצמר הכתוב, עדות לישראל להודות לשס ה', כי הנה הצית המקדש הוא יפה נוף משוש כל הארץ (תהלים מח-ג), ופירשו צמדדש (שמור' לו-א) שלא היה אחד מישראל מיצר כשהיה צית המקדש קיים, למה, שהיה אדם נכנס לשס מלא עונות, והיה מקריצ קרצן ומתכפר לו, אין שמחה

אלקים צו, אדם צמצב כזה לא נמצא עוד שיהיה צו גם רוח אלקים.

וזדו סגולת החג, לחסות בסתר אל כפי השכינה, ואז הוא זמן שמחתינו האמיתית, וכה יתן ה' שנוכל להתעטם בשמחת החג, להיות זה חלק מצשרינו, ונזכה לעודדו מתוך שמחה וטוב לבב, עצדו את ה' בשמחה וזואו לפניו צרננה.

אללו, ויהי ה' את יוסף (בראשית לט-כא), ואין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה (שבת ל:). ופירשו מה שאמר פרעה, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים צו (מא-לח), כי צאמת יתכן שימצאו בעולם נדיקים עם רוח אלקים השורה עליהם, אבל איש 'כזה', יושב במאסר צבור זה י"צ שנים, ולא אצד בטחונו באלקיו, ויושב גם שם מתוך שמחה, שהרי רוח

ליל שמיני עצרת תשס"ט לפ"ק

יודעים מה שאצדו. ולעומת זה מצינו שפרי החג היו מתמעטין והולכין, לרמוז על הע' אומות שמתמעטין והולכין.

וגראדה דאיתא צמשנה (צרכות לד:) אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים, ואומר זה חי וזה מת. אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להם אם שגורה תפלתי צפי, יודע אני שהוא מקובל ע"כ. ולכאורה יש להצין, דצשלמא להודיע שזה חי, הוצרך להרגיע את החולה ומשפחתו, כי ישועתו קרובה לצוא. אבל לאיזה צורך הודיע שזה

תן חלק לשבעה וגם לשמונה, כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ (קהלת יא-ב). וצמדרש רבה (שם) שבעה אלו שבעת ימי החג של סוכות, וגם לשמונה, זו שמיני עצרת ע"כ. ולפי זה צריך ציאור סיומא דקרא, כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ, שאין לו קישור לרישא.

ובגמרא (סוכה נה:) אמר רבי אלעזר הני שבעים פרים כנגד מי, כנגד ע' אומות, פר יחידי למה, כנגד אומה יחידה ע"כ. וצגמרא שם משמע דזה היה לטובתם ולמעלייתם, ואזי להם לאומות העולם שאצדו ואין

ובמחזור דברי יואל (להושע"ר סע.) פירש הכתוב, כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, להודיע לבני האדם גבורותיו (שם קמה-יא), ידברו הוא מלשון הנהגה כנ"ל, והיינו שיעזירו את הגבורות והדינים מישראל. ולהיכן יעזירו אותם, לזה אמר, להודיע לבני 'האדם' גבורותיו, היינו שיחולו כל הגבורות על ראש האומות העולם, כדאיתא בתוס' (יצמות סא.) דהגם דאחם קרויין אדם, ואין העכו"ם קרויין אדם, אבל היכא דכתיב 'האדם' הוא שפיר גם העכו"ם בכלל ע"ש.

ולבן כאשר רבי חנינא בן דוסא היה מתפלל על החולים, ופעל בתפלתו רפואה להחולה, והרי מדת הדין אינה חוזרת ברקניא, הוצרך להמשיך חולי זה על ראש אחד משונאי ישראל, ואתן אדם תחתיך. על כן רצה להרגיע את החולה, שרפואתו תהא שלימה, ולא ישאר אללו גם נדנד מהמדת הדין. ואמר להם שהעביר את הגזירה על אחריים, וזה חי וזה מת, שהמשיכו על ראש עכו"ם אשר ימות תחתיו.

ולבן אחר שנתכפרו החטאים ציוס הכיפורים, וקורעין גזר דינו

מת, ומוציא דצה הוא כסיל (משלי י-ח). ומה גם שאפילו חרב חדת מונחת על צוארו של אדם לא ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות י.).

ופירשו בו, דאיתא בזהר הק' מדת הדין אינה חוזרת ברקניא, ואם ח"ו על ידי תוקף הדין נגזרה גזירה, אי אפשר להשיבה ולצטלה לגמרי, אלא דניתן להעבירה מעלינו שתחול על ראש שונאינו והאומות העולם. ואנו אומרים (בפיוט לר"ה) ותשובה ותפלה ודקה מעצירין את רוע הגזירה, ולכאורה הוא ליה למימר 'מצטלין', ולמה אמר 'מעצירין'. ופירשו בספה"ק דאי אפשר לצטל גזירה, אלא מעצירין אותה מעלינו על ראש שונאינו. וכמו שנאמר (ישעיה מג-ד) ואתן אדם תחתיך, ודרשו חז"ל (ברכות סב:) אל תקרי אדם אלא אדום ע"ש. וזהו פירוש הכתוב, ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו (תהלים מז-ג), דהנה דבר הוא מלשון הנהגה והולכה, וכמו שאמרו (סנהדרין ח.) דבר אחד לעם. והקצ"ה ינהג ויוליך את האומות העולם תחתינו, שתחול עליהם תוקף הדין במקומינו, ואנחנו נא זכאים ע"כ.

של אדם, לא תחזור הדבר ריקן, ויש עוד נדנדוד של הגזר השורה עליו. על כן היו מקריצין צחג נגד השצעים אומות, שיהיו מתמעטין והולכים, ואתן אדם תחתיך, שהגזר דין תשרה עליהם. וצאמת זהו גם כן לטובתם, שצמה שהעכו"ם פודה את נפש ישראל שיוכל לחיות ולקיים מצות ה', יש גם להעכו"ם גרמא צעזודת ישראל, ויש גם לו עליו, וממילא מה שהם פוחתים והולכים זהו גם לטובתם.

וזדוהו תן חלק לשצעה, להקריצ קרבנות החג, השצעים פרים נגד השצעים אומות, וגם לשמונה, שאז ישאר רק פר אחד ואיל אחד נגד ישראל, שה תמימה, והטעם צוה הוא, כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ, מה גזרו על הכלל ישראל בתחלת השנה, ולכן יש לנו ליתן אדום תחתיך, להקריצ קרבנות עבור השצעים אומות שיהיו מתמעטין והולכין. - ולכן שלימות השמחה הוא צשמיני עזרת, ועליו נאמר והיית אך שמח (דברים טז-טז), לרבות לילי יום טוב האחרון של חג לשמחה (סוכה מח.), כי עד אז אין השמחה צשלימות, שיתכן שמדת הדין לא יחזור ריקן, ונשאר עוד על האדם עכ"פ חלק מהגזירה.

אבל צכלות ימי החג, שכל האומות קיבלו חלקם להיות פוחת והולך, אז והיית אך שמח.

ובדרשות חתם סופר (לסוכות נד): כתב לצאר, והיית אך שמח, שלש פעמים צשנה יראה כל זכורך וגו', ולא יראה את פני ה' ריקס (דברים טז-טז), כי צכל יום טוב צריך עזר מעט ומעשה מצוה, מצוה צפסת, ושתי הלחם צעזרת, שופר צראש השנה, תענית ציום הכיפורים, ד' מינים וסוכה צחג. אך שמיני עזרת לעוצם קדושתו לא צריך אות אחר ומצוה אחרת, והיית אך שמח ולא שום דבר נלוה אליו. מה שאין כן שלש רגלים אשר יראה כל זכורך, לא יראה את פני ה' ריקס, כי צריך דבר מצחוך לסייעו, מה שאין כן שמיני של חג יראה פניו ריקס צלי שום סעד ע"כ. וכן כתב שם (מז): עוד, דאיתא צרמ"ע (מאמר חקור דין ח"צ סוף פרק כז) שלשון חג מורה על חוגה ועיגול הסוצצ על איזה מרכז, כמו שאר ימים טובים שכולם סוצצים על נקודת שמיני עזרת, [עיין תיקוני זוה"ק (תיקון י"ג כט): שמיני עזרת חג צפני עצמו וכו', כגוונא דחוג הארץ (ישעיה מ-כב), דכל חגין מתחגגין צה ע"כ]. אבל שמיני

נראים מתוכה (א"ח סימן תרל"א-ג),
 לזכור תמיד על השגחת הצורא עליו,
 אשר הוא משגיח מן החלונות ומניץ
 מן החרכים (שיר ז-ט), וכמו שפירשו
 בזה, שהמשגיח מן החלון הוא נראה
 ליושבי הבית בתוכה, אבל המניץ מן
 החרכים אינו נגלה, ואינו מבחין כי יש
 רואה ומשגיח. ולפעמים השגחת ה'
 על האדם הוא בגלוי, ומכיר ורואה
 צעיני צפר חסדיו הגדולים, וזהו צחי'
 משגיח מן החלונות. אבל גם כאשר
 אינו מבחין זאת צעיני הגשמיים,
 ונדמה כאלו יש הסתרת פנים
 מלמעלה, יש לו להאמין כי ה' מניץ
 מן החרכים, והוא רואה ומשגיח עליו
 גם כאשר אינו נראה. ועל זה רומז
 הסכך של הסוכה, שיצבונן שצבעים
 שנות ימי חייו כי הוא נמצא תמיד
 תחת השגחתו ית"ש. וכשמגיעים
 להשקפה זו אז הוא זמן שמחתינו
 האמיתית, כי היודע שיש לו אב
 מרחם שמציט על מצבו כל רגע, הוא
 רגוע ושמה צכל מה שמזדמן לו, כי
 בודאי שהכל הוא לטובתו מהאב
 הרחמן.

ומעתה אם השבעת ימי סוכה,
 רומזים על חיי העולם
 הזה, על ימי שנותינו בהם שצעים

איהו גופיה הנקודה, קדושה העליונה
 מכל הקדושות, אפילו מקדושת יום
 הכיפורים. וכתב דלכן שאר ימים
 טובים שקדושתן עומד על איזה דבר
 מזה, ועיקר מנותן אינו אלא ציוס,
 גם שמחתן אינה אלא ציוס, אבל
 קדושת שמיני שאינו אלא על ידי
 שמחת האדם שמתענג על ה' וחדותו
 יתצרך, ואינו עומד על מזה מיוחדת,
 על כן גם לילה אתרבי לשמחה
 עכ"ה"ק.

וגראה צביאורו, דיודעים דברי
 האלשיך הק', בסוכות תשבו
 שבעת ימים וגו' (ויקרא כג-מז), שזה
 רומז על ימי חייו של האדם, אשר
 ימי שנותינו בהם שצעים שנה (תהלים
 5-י), לא מדירת קבע והכנס בדירת
 ארעי, לזכור כי חיי העולם הזה הצל
 הצלים, וימיו ככל עובר (שם קמ"ד-ד),
 ככל העוף הפורת, ולא ישא אמו
 מאומה מכל עמלו, ואשרי מי שעמלו
 בתורה, לחקות צימיו תחת אלא
 דמהימנותא, תחת כנפי השכינה,
 ולהתקן עצמו צפרודור כדי שתכנס
 לטורקלין, ואז ישמח בחייו, וכל הון לא
 ישוה צעיניו נגד קיום מנות ה' ע"ש.

ולכן מנות סוכה לסכך צאופן שיהא
 צו חרכים, שיהיו הכוכבים

לכדו ציוס הוא (ישעיה ז-יא), ואז ימלא שחוק פינו ולשונינו רנה (מהלים קכ-ג). ולכן אין זה מנוה מיוחדת, דאיתא בגמרא (מדה סא:) בגד שאבד צו כלאים וכו' עושה ממנו תכריכין למת. אמר רב יוסף זאת אומרת מנות בטילות לעתיד לבא ע"כ. ואם כן בשמיני שמורה על הימים של לעתיד לבא, אין זה מנוה פרטי, ואז תהא שמחת העולם צמילואו, יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' צמעשיו (שם קג-לא), ולכן יום זה הוא שורשו שמחה.

ובבואר צספה"ק כי ענש השמחה של שמיני עזרת שונה משאר ימי השמחה של חג הסוכות, אשר בהם נאמר 'ושמחת' בחגך, לעשות פעולה לעורר על השמחה, אנשים ציין, נשים בצגדי לצעונין, ותינוקות צקליות ואגוזים (פסחים קט.). אבל שמיני עזרת ענש היום שורשו שמחה, ולכן על לילי יום טוב אחרון נאמר 'והיית אך שמח' מעמנו צלי שום פעולה, כי זהו ענש היום, השפעה של שמחה. וזהו ציוס השמיני עזרת תהיה לכם (צמדצר כט-לה), אין צריכין פעולות על השמחה, אלא יכולין לעזור ולהיות צשב ואל תעשה, כי שמחת היום הוא צטצעו ושורשו.

שנה, הרי יום השמיני מורה על הימים שלאחריו, אשר המה ימי חייו צעולם הבא, ואז יפה שעה אחת קורת רוח צעולם הבא מכל חיי העולם הזה, ולכן יש צו ריצוי השמחה צאופן הכי גדול, כי זהו העיקר ותכלית ימי חייו, להגיע ליום שצדיקים יושצים ועטרותיהם צראשיהם ונהנין מזיו השכינה, אשר עזו וחדוה צמקומו. וכיון שצמתים חפשי (מהלים פח-ו), כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המנות (שבת ג.), לכן אין בשמיני עזרת שום מנוה מיוחדת כמו צשאר החגים, כי יום זה מורה כבר על הגמול שיצלם ה' לעושי רצונו, וציוס השמיני הוא חפשי מן קיום מנות ה', ואין זה אלא שמחה ותענוג של חיי העולם הבא להתענג על ה'.

ובבזו כן מורה שמיני עזרת על ימי הגאולה לעתיד, כי מספר שצעה רומז על שצעת ימי צראשית, נגד שית אלפי שני הוה עלמא (ראש השנה לא.), ושמיני מורה על הימים שלאחריו, וכמאמרס (ערכין יג.) כנור של ימות המשיח שמונה נימין, ואז יתצטלו כל השצעים אומות, ופרי החג פוחתין והולכין, ולא ישאר אלא פר אחד איל אחד, רומז על כנסת ישראל, ונשגב ה'

שאין זה מקרה כלל אלא מושגת מה', והשקפתו צרורה שאין אדם נוגע במוכן לחצירו, ולא יוכל שום אדם לעשות לו דבר וחצי דבר אם ה' לא צוה. והן מקלסין לפני ה', 'זה היום עשה ה', כל מה שמתרמי לי בזה היום שאני עומד בתוכה, אין זה מקרה, אלא זה היום עשה ה', הכל הוא ממנו יתברך, ואם כי כל יום ויום משונה מחצירו, כל זה עשה לי ה', ואין בו מקרה, וגם לא כחי ועוצם ידי עשה את החיל הזה, ולכן נגילה ונשמחה בו, אוכל לשמוח תמיד בכל יום מימי חיי, שהכל מושגת מה', וזה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו.

ואיתא צילקוט (תשפז), כיון שיאלו שצעת ימי החג, אומר הקצ"ה לישראל, עכשיו אני ואתם נשמח יחד. וכיון ששמעו ישראל כך, התחילו מקלסין להקצ"ה ואומרים, זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו (תהלים קיח-כד) ע"כ. והיינו כי אחר שעברו הימים שהסתופף צלל סוכה, יושב בסתר עליון צלל שד-י יתלונן, אומר לה' מחסי ומצודתי אלקי אצטח בו (שם נא-ה), ומגיע להכרה אמינית כי אין עוד מלכדו, והוא מושגת כל רגע ורגע מאת ה' המניץ עליו מן החרכים, אז בא להאדם שלות הנפש להיות שמה בחלקו שהזמין לו ה' בחייו. וכל מה שעוצר עליו מרגיש

ליל שמחת תורה תשס"ט לפ"ק

ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך (משלי כה-ו). וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו, הוא הגדול המכובד העוזר מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב ו-כג) ונקלותי עוד מואת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר (שמואל ב ו-יז) והמלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה' עכ"ל.

ברמב"ם (ה' לולז ח-טו) כתב, השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שזוהו צהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כח-מו) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וצטוב לצב. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה.

הכתוב שם מספר, שמתחלה העלה דוד את הארון מפלשתיים, ויצואו עד גורן נכון, וישלח עזה אל ארון האלקים, ויאחזו בו כי שמטו הצקר. ויחר אף ה' בעזה ויכהו שם האלקים על השל וימת וגו' (שמואל ב 1-10). ואמרו חז"ל (סוטה לה). אמר לו הקצ"ה, עזה, ארון נושאיו נושא, הוא עצמו לא כל שכן. והיינו שכשעזרו ישראל את הירדן נשא הארון נושאיו, שהכהנים עמדו עם הארון צירדן בשפת המזרח עד שעזרו כל העם, וכשעזרו נתקו כפות הכהנים אל החרבה, נמלאו ארון והכהנים מצד מזרח וכל ישראל מצד מערב, נשא הארון נושאיו ועבר (עין יהושע ד-יח). - וירא דוד את ה' ציוס ההוא, ויאמר איך יבא אלי ארון ה' וגו', ויטהו דוד צית עצד אדום הגמי וגו', ויצרך ה' את עצד אדום ואת כל ציתו וגו', וילך דוד ויעל את ארון האלקים מצית עצד אדום עיר דוד בשמחה.

את ציתו, ותלא מיכל צת שאל לקראת דוד, ותאמר מה נכבד היום מלך ישראל, אשר נגלה היום לעיני אמהות עצדיו, כהגלות נגלות אחד הרקים. ויאמר דוד אל מיכל, לפני ה' אשר צחר צי מאצרך ומכל ציתו, ללוות אותי נגיד על עם ה' על ישראל, ושחקתי לפני ה', ונקלותי עוד מואת והייתי שפל צעיני, ועם האמהות אשר אמרת, עמם אכבדה וגו' ע"כ. ויש להצין הלא מיכל צת שאל אשה גדולה היתה, וכמאמרס (עירובין 10). שהיתה מנחת תפלין, ואיך יתכן שציוה המלך בלבה על שמחתו צארון ה'. וגם להצין תשובת דוד, לפני ה' אשר צחר צי מאצרך וגו', וכי מי שלא נצחר מה' להיות מלך, איך לו לשמות בשמחת התורה, ומה דקדק צדצרו שהוא נצחר יותר משאל ומכל ציתו. עוד יש להצין מה שאמרה לו, מה נכבד היום מלך ישראל וגו', הלא לפי דבריה לא נתכבדה היום, אלא נתצוה בהנהגתו כאחד הרקים.

וגראדה צהקדם לצאר מאמרס (יומא כג:) צן שנה שאלו צמלכו (שמואל א יג-א), אמר רב הונא כצן שנה שלא טעם טעם חטא. מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אימא כצן שנה

ואמר הכתוב (שם ו-טו) והיה ארון ה' צא עיר דוד, ומיכל צת שאל נשקפה צעד החלון, ותרא את המלך דוד מפזו ומכרכר לפני ה', ותצו לו בלבה וגו'. ויש צד דוד לצרך

עוזדים השי"ת זהסתר גדול, הסתר
 בתוך הסתר, ועושים במחשך מעשיהם
 הקדושים, מאוד נעלמה מעיני כל חי,
 ויש בזה מעליותא להסיר כל
 המקטריגים והמשטינים מהעבודה,
 שאין עיניהם שולטת בעבודה נסתרה
 זו, אולם יש בזה גריעותא, שאין עיני
 בני אדם יכולים לראות בעבודה זה
 לקחת מוסר בדרכי העבודה, להדבק
 במדותיהם הקדושים ודרכיהם
 הטהורים. הצ' הוא שלעומתם יש
 עוזדים השי"ת באגלילא, יולאים ציד
 רמה בעבודת ה' ויראתו הטהורה,
 וממנס ילמדו וכן יעשו, שיראי ה'
 דבריהם נשמעין והם מלמדים תועים
 בינה, באור תורתם וקדושתם מאירים
 נתיבות, שבני אדם ילכו בדרכי ישרים
 ובארחות דייקים.

ועלִידהם רמו המדרש באמרו איני
 יודע באיזה מהם חפץ,
 במעשיהם של רשעים, דהיינו הדייקים
 המסתירים תורתם ועבודתם מעין כל,
 ולמראית העין נראים כחושך ולא אור,
 והם נרמזים בקרא צוהארץ היתה תוהו
 ובוהו, שככה תוארם ומראיתם מבחוץ.
 או במעשיהם של דייקים, שאף למראית
 העין הם דייקים, והם נרמזים בפסוק
 ויאמר אלקים יהי אור, שהם דייקים

שמלוכלך צטיט וצלואה. חזא רב נחמן
 סיוטא בחלמיה [מלאכי פחד היו
 מצעיתין אותו]. אמר נעיתי לכם
 עצמות שאול בן קיש וכו' ע"ש. ויש
 להבין איך יתכן לומר כן על אותו
 דיק שאול מלך ישראל לדורשו לגנאי,
 שמלוכלך צטיט וצלואה, אחמהה, וכי
 צכדי נבחר למלך מאת ה'. וגם מה
 הענין דחזויהו סיוטא בחלמיה דייקא.

ויש לומר דאיתא במדרש רבה (ב"ר
 3-1) רבי אבהו אמר מתחלת
 ברייתו של עולם לפה הקב"ה
 במעשיהם של דייקים ובמעשיהם של
 רשעים וכו', והארץ היתה תוהו ובוהו
 (בראשית א-3), אלו מעשיהם של
 רשעים, ויאמר אלקים יהי אור (א-1),
 אלו מעשיהם של דייקים, אבל איני
 יודע באיזה מהם חפץ אם במעשה
 אלו או במעשה אלו, כיון דכתיב (א-7)
 וירא אלקים את האור כי טוב, הו
 במעשיהם של דייקים חפץ וכו'.
 והמדרש הזה אומר דרשוני, דכי יתכן
 להיות עולה ומסתפק באיזה מהם
 חפץ אם במעשה דייקים או במעשה
 הרשעים.

וראיתי בדברי יואל (פ' אמור קא)
 לבאר, דהנה יש שני דרכים
 בעבודת ה', הא' הוא שיש דייקים

למ"ד שגדולה, להורות על יגזרה לצו
 צדרכי ה' (דצרי הימים צ ז-ו), שהוא
 צולט ביותר מכל האותיות. וזה מרומז
 באות למ"ד דייקא, כי תכליתו שצולט
 יותר משאר העם הוא רק לצורך
 לימוד תורת ה', להרחיב גדולי
 הקדושה ללמוד וללמד לעם ה' בינה,
 אבל בעצמותו הוא ענותן ושפל צרך
 צפנימיותו. - ולכן אמר ה' צנחית
 תורתו לישראל, והייתם לי סגולה
 מכל העמים, ואחס תהיו לי ממלכת
 כהנים וגוי קדוש (שמות יט-ה), כי יש
 להשתמש בשתי המדות הללו יחד, מצד
 אחד להיות שפל צעני עצמו כאות
 יו"ד, וכאשר צא ללמד תועים בינה,
 יגזרה לצו צדרכי ה' כאות למ"ד,
 ואחס תהיו לי ממלכת כהנים.

ובבזו כן מצינו בהנקודות שנמסרו על
 פסקי התורה, אשר רוצ
 הנקודות הם תחת האות מלמטה,
 כגון צירי פתח וסגול, ויש נקודת
 מלחופס שהוא באמצע האות, ויש
 נקודת חולם שעומד למעלה גבוה
 יותר מהאות עצמה. וגם זה צא
 להורות כי דרכי התורה להיות למטה,
 ומתחת זרועות עולם (דצריס לג-כו),
 ודרשו (חולין פט.). אין העולם מתקיים
 אלא בצביל מי שמשים עצמו כמי

נגלים וכאור צוקר יזרח שמשם. ועל זה
 אמר הכתוב וירא אלקים את האור כי
 טוב, היינו הדציקים הנגלים העוצדים
 אותו לעיני השמש, והצדיות נאותין
 לאורן, שהם מאירים לארץ ולדרים
 עליה באור קדושתם וטהרתם, בהם ה'
 חפץ, כי מהם יתקדש שם שמים
 צדצים, שרצים וכן שלמים יאותו לאורם
 לעבוד את ה' בצבצ שלם עכ"ד. -
 ולפי זה יש בהנהגת הדציקים עצמם
 צחי לילה וצחי יום, הדציקים העוצדים
 את ה' בהנע לכת המה צחי לילה,
 והעוצדים בגלוי להרבות פעלים לה'
 ולתורתו המה צחי יום.

והנה בצורת אותיות התורה ישנם
 צכתיצתו אותיות קטנות
 ואותיות גדולות, והאות הקטן ביותר
 היא אות יו"ד, והאות הגדולה ביותר
 היא אות למ"ד. והם מורים על שני
 מדות הללו, כי האות יו"ד מורה על
 הנע לכת, שאינו צולט כלל ולא ניכר
 צדקתו, ומשפיל עצמו כנגד ראות עיני
 אדם, וזהו האות יו"ד הקטן ביותר
 מכל האותיות. ולכן נקראו עם בני
 ישראל צסם יודין, כי אחס המעט
 מכל העמים (דצריס ז-ז), אפילו צשעה
 שנותן להם גדולה, הם ממעטין את
 עצמם (חולין פט.). וכנגד זה יש את

ומדה זו לצדו לא יתכן צמלך ישראל, שיש לו ללמד לעם ה' תורת ה', וכמו שאמר רבינו הקדוש לצנו, נהוג נשיאתך צרמים (כחוצות קג:), ומלך ישראל שמתנהג בשפלות רוח ובהלנע לכת, לא תכון מלכותו, כי זהו תפקיד המלך לעמוד איתן כצור החלמיש, ולהלחם מלחמת ה' להעמיד הדת על תלה, ולהרבות שומרי תורה ומצוה, ולכן לא נמשך מלכותו, מפני שמחל על כבודו.

וזרהו שאמר רב נחמן בר יצחק, אימא כבן שנה שמלוכלך צטיט וצואה, שהכתוב מספר במדותיו, שהיה ענוותן ושפל צרך, כמו תינוק צן שנה שלא מקפיד על כבודו, ומטפח באשפה, והולך מלוכלך צטיט וצואה, ולא חס על כבודו, ומדה זו הרי היה צשאל. [שוב ראיתי קן צעך יוסף שכתב, ונראה שרצה לומר שהיה כל כך עניו שלא היה מקפיד על כבודו, על דרך אס לא שויחי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי (תהלים קלא-ג). וסיטא דחזא, היינו שלא דיצר לשון נקיה כלפי שאל (חוס' ישיס) ע"כ]. - ונראה דחזא רב נחמן סיטא 'בחלמיה', על אשר דיצר בגנותו של

שאינו ע"ש. אצל ישנה גם נקודת חולם העומדת בראש צגובה, להורות כי צריכין לקיים גם ויגבה לצו צדרכי ה', לא להראות ענוה, אלא לעמוד בראש ולפרסם תורת ה' ומצותיו. - וזה נוגע ביותר לאצ עם בני ציתו, שלא יהיה הלנע לכת, ומכל שכן הרב עם תלמידיו, וציתר שאת המלך עם העם, שיש לו להרבות צכבוד התורה ומצוה, כדי להדריך אחרים ולהכניסם תחת כנפי השכינה.

והנה אמרו חז"ל (יומא כג:): אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאל [לצא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכותו], מפני שמחל על כבודו [שמתחלת מלכותו מחל על כבודו, וגילה על עצמו שאינו כדאי למלוך], שנאמר (שמואל א י-כו) וצני צליעל אמרו מה יושיענו זה ויצוהו ולא הביאו לו מנחה, ויהי כמחריש. וכתיב (שם) ויעל נחש העמוני וגו' [ומסקנא דמלתא, שאמרו ישראל מי האומר שאל ימלוך עלינו צחמיה, תנו האנשים ונמיתם, והוא אמר לא יומת איש היום הזה] ע"כ. הרי לנו גדול מדת ענותנותו ושפלותו, שהשפיל עצמו, ולא היה נחשב צעיניו למאומה, צגודל צדקתו.

שאלו שחקר לו המדה שנלמדה מנקודת החול"ם, שיש לקיים ויגבה לבו בדרכי ה', ועל זה זיקש מטו משאלו, ואמר נעניתי לכם ענמות שאלו צן קיש מלך ישראל.

בשמים, הוא זכה לשתי המדות יחד, מאד אחד אנכי חולעת ולא איש, ומאד השני ויגבה לבו בדרכי ה', ולכן נמשכה מלכותו, ולא עלתה לו לרעה ע"כ. (הוצא במשניות זהו שמואל טס).

ואיתא בגמרא שם (יומא כב:) אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש [כמה סמוך ומוצטט ואין צריך לחלות ולדאוג מכל רעה] גברא דמריה סייעיה. שאלו באחת ועלתה לו [נכשל באחת ועלתה לו לרעה לקונסו במיתה וציטול מלכותו], דוד בשמים ולא עלתה לו [דוד נכשל בשמים, ולא עלתה לו לרעה] ע"כ. וראיתי לפרש בשם הגאון רבי דוד פריעדמאן ז"ל מצעלהים, כי דוד המלך היה ענוותן מופלג, עד שאמר על עצמו אנכי חולעת ולא איש (תהלים כב-ו), אבל מאד השני כאשר היה עומד נגד העם, היה נושא נשיאותו ברמים, ועבד את ה' בגלוי, נעים וזמירות ישראל, חנות לילה אקוס להודות לך (שם קיט-סה), וידיו מלוכלכות בשפיר ושליח (ברכות ד). וזהו שאלו באחת, לא השתמש אלא במדה אחת של ענוה ושפלות רוח, ועלתה לו מלכותו צוה, שנתצטל מלכותו, כי במדה זו לצד אי אפשר להיות מלך ישראל. אבל דוד

ובזה נראה לפרש הכתוב, אחת דבר אלוקים שמים זו שמעתי כי עוז לאלוקים (תהלים סג-יב), כי מדת הענוה היא המדה היחידית שפירטו ה' במעלתו של משה רבינו, והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יג-א), ו'אחת דבר אלוקים', אבל 'שמים זו שמעתי', שיש לקיים גם ויגבה לבו בדרכי ה', ויהיו שתי המדות משולבות יחדיו, 'כי עוז לאלוקים', כאשר נוגע לכבוד שמים צריכין להשתמש במדת עוה, ולא להתנהג במדת הענוה. וכמאמרם (שהש"ר צ"י) אין עוז אלא תורה, ואין להשתמש במדת עוז אלא אצל תורה.

דיוצא לנו מזה, כי מדתו של שאלו היה ענוה והאנע לכת, דוגמת הצדיקים שהמה צבחי לילה, שכובשים אש התלהבותם בחוך לבס ולא נראה מבחוץ. ולכן נאמר בפטירתו של שאלו, צנות ישראל אל שאלו צכינה, המלבישכם שני עם עדניים (שמואל ב א-כד), היינו שלימד את העם

מלכותו, מפני שהתנהג בענוה יתירה, כי מלך ישראל צריך להראות לפני העם כבוד ה' ויראתו, ואין לו מקום להסתיר ולהתחבא, רק בדברים שהם זינו לציין קונו, ולא צמה שנוגע כנגד כבוד ה' לעיני העם. ונקלותי עוד מואת והייתי שפל בעיני, אין זה מרמות רוחא, אלא בעיני נשארתי גם להלאה תולעת ולא איש, רק עבור האמהות אשר אמרת, עמס אכזבה, צהיות שאני יחד עם פשוטי עם, עבור זה הוצרכתי להראות כבוד ה' ותורתו.

ודקדק לומר ונקלותי עוד מואת, כי הרי עוזה מת על השל, שצביל שלא התבונן כי אין האדם נותן דבר להמורה, אלא המורה נושא את האדם כנ"ל. וכאשר דוד היה מפוז ומרקד לפני הארון, היה נעשה קל צרגליו, כי הארון נושא אותו. והו ונקלותי עוד 'מואת', ממה שראינו כעת אצל הארון בעוזה, מזה עצמו יש להתבונן להיות קל לפוז ולכרכר נגד ה'. ורק עבור האמהות אשר אמרת, המה גורמים לי כבידות, ועמס אכזבה.

ובזה שאמר 'מפוז ומכרכר', ולא אמר לשון 'מרקד' לפני ה'. יש לומר בהקדם לצאר הכתוב, טוב לחסות צה'

להלביש ולהסתיר כל דבר, שלא להראות צגלוי שום דבר. וכמו שנאמר אצלו (שמואל א י-טו) ואת דבר המלוכה לא הגיד. ולעומת זה דוד בשמים, היה לו גם המדה של ויגבה לבו דרכי ה', וכאשר העלה ארון ה', לא הסתיר שמחתו והצבתו להמורה, אלא יא מגדרו להקל בכבודו ולפוז ולכרכר ולכבד את שם ה', דוגמת הצדיקים שהם צחי' יום, שמראים עצודתם צגלוי, וירא אלקים את האור כי טוב. וכיון שמיכל היתה צתו של שאול המלך, וראתה תמיד דרכי עצודתו שהיה צהנע לכת, היתה מצוה בלצה עצודתו של דוד, להתנהג כאחד הרקים, שמראים צגלוי אהבתם לה' צלי שום מסך המצדיל. ותאמר מה נכבד 'היום' מלך ישראל, צהנהגת המלך נתכבד עצודת צני אדם שמתנהגים צמדת 'היום', להראות צגלוי לעיני כל עצודת קונו, ולא קן נאה למלך ישראל, איש מורס מעם, להתנהג קן.

ועל זה השיב לה דוד, הן אמרת שאתה מורגל בעצודה כזו מצית אציק, אצל לפני ה' אשר צחר צי מאציק ומכל ציתו וגו', ושחקתי לפני ה'. הרי שצביל מדה זו ניטל ממנו

יותר מצני אדם וגדיצים, הרי שמכל שכן שצריך להיות סמוך וצטוח כאילו רואה הישועה צעיני צשר. וזהו שאמר טוֹב לַחֲסוֹת צֵה' מִצַּטּוֹחַ צֹאֵם, לְצִיִּיר לַעֲמָמוֹ כֹּאֲלוֹ הִיָּה צוֹטַח עֲמָמוֹ צֹאֲהוּצוֹ, כֵּן טוֹב לַחֲסוֹת צֵה'. וטוֹב לַחֲסוֹת צֵה' מִצַּטּוֹחַ צֹאֵם, כֹּאֲלוֹ הִיָּה הַנְּדִיִּיצ לַפְּנֵי וְהִיָּה צוֹטַח עֲלָיו, כֵּן צֵהֲנִטְיִירוֹת כּוֹז יַחֲסֵה צֵה'.

ועל דרך זה הוא צעבודת ה', מצשרי אחזה אלו-ה, כאשר עומד להרויח כסף, ועל דרך משל להציא פרנסת אנשי ביתו, ישכים צאשמורת הצוקר, ויעבוד גם עבודת הפרך כדי להרויח. ומכל שכן כאשר מדובר צהון רב, אז שום דבר לא יקשה צעיניו מלטרות להשיגו. ומכל שכן אשר כן צריך להיות צעבודת קונו, שמרויח שכר נצחיי לחיי העולם הבא, אשר יפה שעה אחת קורת רוח צעולם הבא מכל חיי העולם הזה, צודאי שכל טירחה וטיירדה לא ימנענו מלהשיג מצוקשו.

ודוד המלך כאשר צא לפניו עבודת ה', כבוד התורה ושמתו, יצא מגדרו, ולא הציט על שום דבר, רק להראות שמתו צה'. והיה מציייר צעמנו כאשר עבור כל ריקוד היו

מצטוח צאדם, טוֹב לַחֲסוֹת צֵה' מִצַּטּוֹחַ צֹאֵם (מהלים קיח-ט). ולכאורה יש להצין איך נוכל לדמותם יחד, כאלו הם שני דברים שוים צערך, אך זה טוֹב מוֹה, הלא ארור הגצר שיצטוח צאדם, ואשרי הגצר אשר יצטוח צה' (ירמיה יז-ה), ואינם צגדר השיווי כלל (עיין תפארת שלמה לר"ח ד"ה טוֹב). ונראה כי מצשרי אחזה אלו-ה (איֹצ יט-כו), הדברים הגשמיים קרובים להשגת האדם, כי הרי הוא קרוץ מחומר, ודברים הרוחניים רחוקים יותר מהשגתו, כי הוא רק צמחשצה ולא למראית עיניו. ולכן העצה היעוצה לאדם, שצכל דבר רוחני יצבון מתחלה צאותו דבר לעומת זה צגשמי, ומצשרי אחזה אלו-ה.

ובבו כן הוא צמדת הצטחון, כאשר יש להאדם מאורע, ויודע שאציו או אזהצו צידו להושיעו, אז סמוך לצו ולא יירא, כי רואה צעיני צשר איך ישועתו קרובה לצוא. כמו כן כאשר האדם עומד להתפלל ולצקש מה', יש לצייר לעמנו, הלא צנים אחס לה', וכרחס אז על צנים, ואנו אהוצים לה', שהרי גם רשע צצער, אומר ה' קלני מראשי קלני מצרועי (סנהדרין מו.), ויש צידו יכולת להושיעו צכל צרה וצוקה

צרוז קדושתו העלה את העם בשמחת תורה, שיקבלו עליהם נעשה קודם לנשבע, לעשות גם צלי התצונות אם יוכל לעמוד בה. והו' ודוד 'מפוז', שהאיר צני ישראל המדה של פזיזות, לקבל על עצמם עול התורה צצחי נעשה ונשמע.

ובצנינו צפסקי התוכחה, שאמר הכתוב, תחת אשר לא עבדת ה' אלקיך בשמחה וצטוב לצב (דברים כח-מו), ומדה טובה מרובה, שהשמח בשמחת התורה באמת, ממשיך למטה שפע של צרכה ופרנסה, אורך ימים צימינה וצשמאלה עושר וכבוד. והמלך דוד 'מפוז ומכרכר', הוריד לעם ישראל אז שפע של פז ומזונות. ועשה אז דוד גם פועל דמיוני, ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאיש ועד אשה, לאיש חלת לחם אחת, ואשפר אחד, ואשישה אחת (שמואל ב ו-יט). - וכמו כן יושפע להכלל ישראל ששמחים היום בהתורה, למקטן ועד גדול, שפע צרכה והצלחה צצני חיי ומזוני ורויחי עד עולם.

נותנין לו אצן של פז, עד כמה היה משתדל עליו, מכל שכן שעבודת קונו יהא חציב עליו עוד יותר, להתצונות כבוד התורה. ודוד היה 'מפוז' ומכרכר בכל עזו, היה דומה לפניו כאלו מקבל כעת אצן פז, זה אחר זה, עוד ועוד. - וכמו כן 'מכרכר' הוא מלשון מזונות, על דרך שאמרו (דה לא). זכר צא צעולם, צא ככרו צידו, זכר זה כר, דכתיב (מלכים ב ו-כג) ויכרה להם כרה גדולה ע"ש. ודוד היה מציייר לעצמו איך שמרויח כעת פז ומזונות, ויאל לשמות בשמחת התורה בכל עזו.

ובבוז כן העלה אז את כל העם אשר אהו, לשמות בהתורה, ולקבל על עצמם עול התורה ומנותיה, וכמו שמצינו בגמרא (שבת פח). דאמר ההוא גדוקי לרבא, עמא פזיזי דקדמייתו פומייכי לאודנייכו [עמא נמהר, קודם ששמעתם אותה היאך היא קשה, ואם חוכלו לעמוד בה, קבלתם עליכם לקיימה] ע"כ. הרי לנו דאמירת נעשה קודם נשמע הוי מילתא דפזיזא. ודוד

מזל לא טבא וגדיא יאה

נברך בזה את ידידינו הרבני הנגיד
מפורסם במעשיו הכבירים לטובת הכלל והפרט ברוח נדיבה
העומד לימינינו בכל עת ועונה הנפש הפיצה, ה"ה

מוה"ר מנחם מארקאוויטש הי"ו

לרגל שמחת לבו בהולדת בנו חיים נ"ו
והכנסתו לבריתו של אאע"ה בשעה טובה
יתן השי"ת שירווח רב תענוג מכל יוצ"ח מתוך נחת
והרחבת הדעת ושלוות נפש, ושיזכה להמשיך בפעולותיו הכבירים
לאורך ימים ושנים טובות אכ"ר

המברכים

מכון מעדני מלך

על הטוב יזכר
ידידינו החשובים שהשמחה במעונם
שנדבו להוצאת קונטרס הזה

* * *

הר"ר יעקב משה הכהן ענגל נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן שלמה אביגדור נ"ו
עב"ג בת הר"ר יוסף אביש דאנענבערג נ"ו

* * *

הר"ר מנחם שמחה כ"ץ נ"ו
לרגל אירוסיו בנו החתן מיכל נ"ו
עב"ג בת הר"ר חיים זאב שאהנבערגער נ"ו

* * *

הר"ר יוסף זיכערמאן נ"ו
לרגל הולדת בנו למזל טוב

* * *

הר"ר שמחה בר"י פריעדמאן נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר חיים ברוין נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר יוסף מרדכי שפיצער נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר ישראל באדאנסקי נ"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר אברהם שטערן נ"ו
לרגל הכנס בנו לעול התורה והמצות

הר"ר ישראל וויינשטאק נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן יואל נ"ו
עב"ג בת הר"ר מאיר משה מארקאוויטש נ"ו

* * *

הר"ר חיים יעקב טענענבוים נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן שלמה אליעזר נ"ו
עב"ג בת משפחת שטיינער נ"ו

* * *

הר"ר יודא ארי' לינק נ"ו
לרגל נישואי בתו תחי'

עב"ג בן הר"ר יוסף דוד נאגעל נ"ו

* * *

הר"ר חיים וויינבערגער נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן אלעזר יואל נ"ו
עב"ג בת הר"ר ירמיו' גאלדבערגער נ"ו

* * *

הר"ר יצחק בינער נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן חיים נ"ו
עב"ג בת הר"ר שלום אליעזר מנחם פרענקל נ"ו

* * *

הר"ר סיני ווייס נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן נתנאל נ"ו
עב"ג בת הר"ר חיים פנחס מעהרינג נ"ו

הר"ר שלמה צבי זינגער נ"ו
לרגל החלאקה לבנו נ"ו